

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فتنه تشکیل "اقلیم سنی" و پروژه تجزیه عراق قبل از ظهور

سناریوی آینده عراق قبل از ظهور

لید خبر

آمریکا بعد از تجربه خودمختاری کردها، اکنون تمرکز و تلاش خویش را بر روی غرب عراق و شکل گیری "گارد ملی اهل سنت" عراق به هدف تجزیه این کشور متمرکز کرده است که این امر با ایجاد جنگ داخلی، فتنه و آشوب در مناطق شیعه نشین عراق، توجه ها را از مناطق سنی نشین عراق دور کرده و آنگاه سناریوی فتنه اقلیم سنی در غرب عراق و تلاش برای تجزیه عراق هموارتر خواهد شد.

چکیده

مسئله اصلی پژوهش حاضر، تبیین و تحلیل سیاسی با نگاه آینده پژوهانه مهدوی مبنی بر تلاش استقلال خواهی در مناطق سنی نشین و خطر تجزیه عراق است. این مقاله در زمره پژوهش های بنیادی قرار دارد و برای انجام آن از منابع اسنادی، کتابخانه ای بهره برده شده است که در چارچوب روش توصیفی - تحلیلی به رشته تحریر در آمده است. نتیجه: یافته های پژوهش نشان می دهد، پافشاری آمریکا بر اجرای فدرالیسم در عراق و نیز حمایت جدی اسرائیل از آن، در واقع مقدمه ای برای تجزیه عراق است. آمریکا و اسرائیل با تجزیه عراق - به عنوان مهم ترین گزینه در راستای بالکانیزه کردن غرب آسیا - نگاه می کنند که به بهترین شکل ممکن می تواند قدرت منطقه ای محور شیعی را محدود ساخته، اتصال ژئوپلیتیکی جبهه مقاومت را در هم بشکند و حتی مرزهای کشورهای شیعی را دچار تهدیدات نظامی سازد. موضوعی که در "آینده پژوهی مهدوی" نیز به وضوح می توان به کدهایی از آن دست یافت. از جمله در کتاب معتبر الغیبه شیخ طوسی به وقوع فتنه در مناطق سنی نشین عراق تصریح شده است: (خُرُوجُ عَوْفِ السُّلَمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تَكْرِيتٌ ... ثُمَّ يَخْرُجُ السُّفْيَانِيُّ) بدین معنا که با وقوع فتنه غرب عراق در موصل و تکریت، و قطع محور مواصلاتی مقاومت شیعی، دمیونوی حوادث منطقه، وارد تحولات جدی شده و مطالبات تجزیه طلبانه در جغرافیای کشورهای نقش آفرین در بلدان ظهور قوت خواهد گرفت که داعیه استقلال "مارقه الشام" (آرزوی استقلال کردهای سوریه) در احادیث معتبر، نیز شاهدی بر این امر خواهد بود. مجموعه حوادث فتنه شام و عراق، زمینه برای حضور حاکم مورد حمایت غربی ها در پی سقوط حکومت سوریه البته برای بازه زمانی کوتاه مدت فراهم می شود. لکن با ورود قدرتمند سپاه زمینه ساز به عراق برای دفاع از محور مقاومت و جبهه مقدم شیعی در برابر لشکر متجاوز و شکست سختی که بر آن در عراق وارد خواهد شد، زنجیره مثلث "غربی، عبری و عربی" در منطقه گسسته خواهد شد.

کلیدواژه

آینده پژوهی، مهدویت، قبل از ظهور، تجزیه عراق، فتنه عوف سلمی، موصل، تکریت، اقلیم سنی، خاورمیانه جدید، خاورمیانه اسلام

خاورمیانه جدید و طرح تجزیه عراق

پروژه موسوم به "خاورمیانه جدید" بخشی از برنامه بزرگ تر به نام "طرحی برای یک قرن جدید آمریکایی" می باشد که به باور کارشناسان به منزله مانیفست آمریکا برای آینده جهان تلقی می شود.^۲

در این پروژه، تجزیه غرب آسیا و شمال آفریقا و به نوعی پروژه تجزیه جهان اسلام، اهمیت ویژه ای دارد و آمریکا و اسرائیل درصدد اجرای آن هستند و در طول سالهای اخیر نیز با پیاده کردن دو تاکتیک اصلی این طرح، یعنی تجزیه برپایه «مذهب» و «قومیت» به طور جدی در حال اجرای این پروژه در خاورمیانه بوده اند. خاورمیانه (Middle East) زادگاه ادیان اسلام، یهودیت و مسیحیت، منطقه ای است که سرزمین ها و کشورهای میان دریای مدیترانه و خلیج فارس را شامل می شود و حساس ترین منطقه جهان از نظر تمدنی، انرژی، اقتصادی و سیاسی است.

نقشه فعلی خاورمیانه

توضیح اینکه: در حال حاضر، استعمار نوین، توافق "سایکس پیکو"^۳ و نقشه فعلی خاورمیانه را که بعد از سقوط عثمانی ایجاد گردید، را ناکافی می داند^۴ و درصدد طراحی جدید و "بالکانیزاسیون کشورهای خاورمیانه"^۵ است که در برخی از منابع

1. Project for a New American Century
2. ISIS and the Plan to Balkanize the Middle East ([Link](#))
3. Sykes-Picot Agreement
4. How to put the Middle East back together ([Link](#))
5. Balkanize the Middle East

آکادمیک به آن «دکترین گالیورسیم خاورمیانه» هم گفته می شود و قرار است در این طرح، اسرائیل به اصطلاح گالیور و بزرگ منطقه خاورمیانه باشد.^۱

این طرح که در نزد استراتژیست های یهود از آن به «طرح ینون اسرائیل»^۲ یاد می شود، یک طرح راهبردی صهیونیستی برای تضمین برتری منطقه ای رژیم اسرائیل نیز است. این طرح^۳ بر این مساله تاکید دارد که اسرائیل باید به محیط ژئوپلیتیکی خود از طریق بالکانیزاسیون کشورهای عربی اطراف و تجزیه آن ها به کشورهای خردتر و ضعیف تر، چپش دوباره ای بدهد.^۴

در طرح خاورمیانه جدید که مهمترین طرح آمریکا و اسرائیل در منطقه است، در گام اول در پی تجزیه عراق و سوریه است و مهمترین ابزار اجرایی طرح تقسیم در این دو کشور، استفاده از دو عنصر «قومیت» و «مذهب» است تا با اجرای فدرالیسم این کشورها را به سه بخش شیعه نشین، سنی نشین و کردنشین تقسیم کند.

آمریکایی ها بر این باورند، این طرح در منطقه کردستان عراق، اجرا شده و هم اکنون باید در دو بخش دیگر عراق، فورا عملیاتی شود. به همین دلیل عراق، کانون بالکانیزاسیون خاورمیانه و جهان عرب محسوب می شود^۵ که دومینوی تجزیه دیگر کشورها را به دنبال خواهد داشت.^۶

---

۱. طبق دکترین گالیورسیم، خاورمیانه همان سرزمین 'لی لی پوت' است که باید کشورهای ایران، مصر، عربستان، سوریه، عراق، تجزیه و قطعه قطعه شوند و آنگاه تنها گالیور منطقه، رژیم اسرائیل خواهد بود (ر.ک: از دکترین گالیورسیم تا خاورمیانه اسلام، مشرق نیوز، کد خبر: ۲۵۰۶۹۶، لینک).

2. Yinson Plan

۳. طرح ینون، طرحی است که «عودید ینون» در فوریه سال ۱۹۸۲ مطرح کرد. این طرح از آنجا که در مجله «کیفونیم»، مجله رسمی سازمان جهانی صهیونیسم منتشر شد، به طرح «کیفونیم» نیز مشهور شده است (ر.ک: رویکرد رژیم صهیونیستی به عراق، خبرگزاری فارس، کد خبر: ۱۳۹۳۱۱۰۴۰۰۲۵۷، لینک)؛ البته اسرائیل فقط به طرح ینون بسنده نکرد و طرح های تکمیلی جدیدی برای تجزیه منطقه خاورمیانه ارائه کرده است. در حال حاضر، طرحی جدیدتر که مکمل طرح ینون می باشد، در منطقه خاورمیانه در حال اجراست. این طرح، «تجزیه تمیز» (Clean Break) نام دارد (ر.ک: وثیقه «Clean Break» المطورة والخطأ السوری الممیت، الشرق الاوسط، لینک).

۴. ناگفته هایی از ینون و طرح خاورمیانه بزرگ، اسلام تایمز، کد خبر: ۱۴۵۷۸۰، لینک.

۵. «دبک چنی» از معروف ترین استراتژیست های آمریکا در اهمیت تجزیه عراق، عنوان می کند: راه خاورمیانه جدید از عراق می گذرد (ر.ک: از دکترین گالیورسیم تا خاورمیانه اسلام، مشرق نیوز، کد خبر: ۲۵۰۶۹۶، لینک).

۶. خسروی، چشم انداز آینده عراق، ص ۱۶۴.

اهداف تشکیل اقلیم سنی در عراق

کشورهای ذی نفع در تشکیل اقلیم سنی در عراق

در کشور عراق پس از سقوط صدام، فدرالیسم به مثابه یکی از تمهیدات ائتلاف بین المللی به رهبری ایالات متحده آمریکا مدنظر قرار گرفت، اما فدرالیسم فقط در اقلیم کردستان پیاده شد و در مناطق شیعی و سنی عراق اجرا نشد.^۱ و با اینکه در برخی ژورنال های علمی و مجلات پژوهشی^۲، تجزیه و تقسیم عراق به سه اقلیم را به نفع شیعه عراق می دانند و بیان می کنند: تجزیه عراق، چون موجب به خطر افتادن منافع کشورهای عربی، ترکیه و آمریکا خواهد شد و از اینرو با آن مخالف هستند بلکه منافع آمریکا، ترکیه و کشورهای عربی، ایجاب می کند از تجزیه عراق جلوگیری کنند^۳ و حتی عربستان نیز با "فدرالیسم عراق" مخالف است و به نوعی تظاهر می کنند که خواسته آمریکا و عربستان، همان خواسته ایران مبنی بر جلوگیری از تجزیه عراق است^۴ حتی پا را فراتر گذاشته، برنده واقعی تجزیه عراق را فقط ایران معرفی می کنند (به عنوان نمونه، دیوید پاتریکاراکس -دانشیار دانشکده دانشگاه سنت اندروز و نامزد دریافت جایزه کتاب روابط بین الملل - در مقاله ای، تجزیه عراق را به سود ایران می داند).^۵

عراق، مرکز اصلی خاورمیانه

۱. زارع مهرآبادی، فدرالیسم و فرهنگ سیاسی در عراق، فصلنامه روابط خارجی، ش ۲۵، ص ۱۶۹.

۲. اسلامی، چالش های تجزیه عراق، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، ش ۱۰، ص ۱۱.

۳. اسلامی، چالش های تجزیه عراق، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، ش ۱۰، ص ۲۸.

۴. رفض عراقیون والسعودیون والإیرانیون الفیدرالیة، النهار، لینک.

۵. ایران از تجزیه عراق سود می برد، الشرق الاوسط فارسی، لینک.

اما این در حالی است که مقامات آمریکایی به صراحت اظهار می دارند: موافق تجزیه عراق هستند^۱ و اظهارات وزیر خارجه اسبق آمریکا مبنی بر جنگ ۳۳ روزه در راستای دردهای تلاش برای "خاورمیانه جدید" هنوز در اذهان باقی مانده است.^۲ از سالها پیش، آمریکا با طرح خاورمیانه جدید^۳ درصدد تجزیه آن به کشورهای کوچک با محوریت اسرائیل است؛ «سنای آمریکا» نیز رسماً قصد خود را برای تجزیه کشورهای منطقه با مصوبه رسمی ۲۹ سپتامبر ۲۰۰۷ (۷ مهر ۱۳۸۷) از جمله تجزیه عراق به سه منطقه فدرالی را افشا کرد؛^۴ جان بولتون، یکی از معماران اصلی جنگ آمریکا علیه عراق در اظهارنظری عجیب، پا را از این نیز فراتر گذاشته و خواستار تشکیل دولت سنی در بخش شرقی سوریه گردید^۵ که همان طرح آمریکا در راستای طرح تجزیه عراق و سوریه است. وی در سخنی بی پروا که "نیویورک تایمز" نیز آن را نشر داد، بهترین جایگزین داعش در غرب عراق و شرق سوریه را تشکیل "دولت سنی" در این مناطق می داند^۶ بنیامین نتانیاهو نیز از تجزیه عراق بشدت دفاع و سیاست اسرائیل را حمایت از استقلال کردستان عراق می داند^۷ وی طی اظهاراتی (منتشر شده در روزنامه جرورالم پست، اول جولای ۲۰۱۴) در دانشگاه تل آویو بیان می کند: «تراژدی عراق مانند تراژدی سوریه، سودان و لیبی، ساخت اسرائیل است. همه این کشورها باید بی ثبات شده تا طرح بالکانیزه کردن خاورمیانه تحقق پیدا کند. حمایت اسرائیل برای نابودسازی عراق با هدف فراهم کردن بستر دولت مستقل کردستان بوده است. اسرائیل باید از روحیه استقلال طلبی کردها حمایت کند».^۸

---

۱. رئیس ستاد مشترک ارتش آمریکا: راه حل بحران عراق، تجزیه این کشور است (عصر ایران، کد خبر: ۴۱۱۲۱۵، لینک).

۲. وزیر خارجه اسبق آمریکا، در چرایی علت حمله اسرائیل به لبنان (جنگ ۳۳ روزه) از خاورمیانه جدید به عنوان «درد زایمان» - نیاز جدی برای ایجاد کشورهای جدید و تازه تاسیس - که البته با تحمل دردها و سختی ها محقق خواهد شد، یاد می کرد (پورقیومی، طرح خاورمیانه جدید اهداف چالش ها و موانع، فصلنامه سیاست دفاعی، ش ۶۱، ص ۱۰۲).

3. If Syria and Iraq Become Fractured, So Too Will Tripoli and North Lebanon ([Link](#))

۴. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۱۱۵. دیلمی معزی، آمریکا و راهبرد بازنگری در مرزهای سرزمینی در خاورمیانه، فصلنامه اطلاعات سیاسی و اقتصادی، ش ۲۴۷، ص ۱۰۷. خبرگزاری فارس، کد خبر: ۱۳۹۷۰۸۲۱۰۰۱۰۲۵، لینک.

5. John Bolton: I think the Sunni Arabs are never going to agree to be in a state Iraq where the Shia outnumber them 3-1. I think our objective should be a new Sunni state out of the western part of Iraq, the eastern part of Syria run by moderates or at least authoritarians who are not radical Islamists ([Link](#))

6. Israeli prime minister backs Kurdish independence in Iraq ([Link](#))

7. Netanyahu: I support Kurdish independence ([Link](#))

۸. موقف نتانیاهو من استقلال کردستان و رؤیته لمخاطر داعش، الحوار، لینک.

مجله "نیروهای مسلح آمریکا"^۱ وابسته به پنتاگون نیز در مقاله ای به قلم رالف پترز (Ralph Peters) با نام "مرزهای خونین، چگونگی تصور خاورمیانه ای بهتر" بیان داشت که استقرار دموکراسی در جهان بدون تغییر مرزهای خاورمیانه امکان پذیر نیست. نویسنده این مقاله -استراتژیست معروف نظامی وابسته به ثوکان ها- آشکارا می نویسد: برای گسترش دموکراسی و از میان بردن ریشه های تروریسم باید مرزهای خاورمیانه مجدداً تعیین شود انتشار چنین مقاله در نشریه نزدیک به پنتاگون، حکایت از جدیت طرح برای تجزیه کشورهای منطقه دارد^۲. بنابراین در حال حاضر، طرح آمریکا و اسرائیل، تشکیل سه اقلیم و فدرالیسم ضعیف در عراق است.^۳

طرح آمریکا برای تجزیه عراق

و در حالیکه حتی در مقالات علمی اساتید ایرانی مقیم خارج، نیز از طرح اسرائیل برای تجزیه عراق و سوریه و خطرهای آن برای امنیت ملی ایران رمزگشایی شده است^۴ اما با این حال و در کمال تعجب، هنوز در برخی محافل آکادمیک ایرانی داخل کشور، ایده تشکیل اقلیم شیعی در عراق به شدت تبلیغ می شود و اینگونه وانمود می کنند: شیعیان از خود می پرسند نزدیک به صدسال استقلال عراق، چه سودی برای ما شیعیان داشته است؟ جز این که در ایام پادشاهی مورد ستم سنی ها بودیم و در دوران حزب بعث و حکومت صدام نیز در صف اول اعدام ها و جنگ ها قرار می گرفتیم و اکنون هم که حق خود را از

1. The fallacy behind Ralph Peters' new Middle East map ([Link](#))

۲. طرح خاورمیانه بزرگ تغییر مرزهای ایران، ایران گلوبال، لینک.

۳. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۹۹.

۴. طرح اسرائیل برای تجزیه عراق و سوریه، گویانیز، لینک.

حکومت گرفته ایم اما کشورهای دیگر با تشکیل جریان های سلفی تکفیری اهل سنت تلاش می کنند خون ما را بریزند و مناطق شیعی را ناامن کنند؛ بنابراین تشکیل اقلیم شیعی در عراق، ضروری به نظر می رسد.^۱ هرچند برخی مقالات آکادمیک دانشگاهی^۲ ضمن بیان چالش ها و فرصت های فدرالیسم عراق، عنوان می کنند: ایران، می تواند تهدیدها و چالش های تشکیل اقلیم های سنی و کرد در عراق را به فرصت تبدیل کند اما باید توجه داشت آمریکا، ترکیه، عربستان و دولت های عربی حاشیه خلیج فارس، اهداف و منافع خود را در ایجاد اقلیم سنی نشین در عراق دنبال می کنند و در حقیقت، کفه ترازو به ضرر شیعیان منطقه پیش خواهد رفت.

در برخی محافل نیز با نگاه صرفا اقتصادی بدون توجه به واقعیت ها، به گونه ای تبلیغ می شود که با تجزیه عراق و تشکیل اقلیم شیعی، تمام ارتباطات عراق با دریاها و آزاد را شیعیان در دست خواهند گرفت. اما اقلیم سنی، منطقه ای ایزوله و در محاصره خواهد بود؛ همچنین به دلیل قرار گرفتن غالب منابع نفتی و آبی عراق در مناطق جنوب عراق، شیعه بیشترین سود را از تجزیه عراق را کسب خواهد کرد. و در مقابل اقلیم سنی، به دلیل بیابانی بودن مناطق وسیعی از این اقلیم همچون منطقه الانبار، بیشترین ضرر را متحمل می شود.

نقشه اقلیم سنی عراق

حال، آیا پروژه تجزیه عراق، صرفا به این مباحث ختم می شود و یا باید با نگاه کلان و راهبردی به پروژه تجزیه منطقه و عراق نگریست؟

۱. کلاف هزار سر فدرالیسم در عراق، دیپلماسی ایرانی، کد خبر: ۱۹۳۹۵۸۷، لینک.

۲. عزتی، بررسی تغییر ساختار سیاسی عراق از متمرکز به فدرالیسم و اثرات آن بر امنیت ملی ایران، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، ش ۲۹، ص ۱۱ و ۱۸ و

آیا باید با نگاه به گذشته، سرنوشت آینده را رقم زد یا اینکه طرح تجزیه عراق، تنها یک بحث صرفاً سیاسی نیست بلکه ریشه در مباحث ایدئولوژیک و حمایت آمریکا در راستای تحقق ارض موعود یهود صهیونیسم از نیل تا فرات، می باشد؟^۱ (آمریکا تاسیس یک دولت یهودی و حمایت از اسرائیل را فریضه ای دینی سیاسی می داند و تاکنون دولت آمریکا با اتخاذ راهبردهای نظامی و سیاسی مختلف در خاورمیانه، طرح هایی را در راستای حمایت از اسرائیل اجرا نموده است از جمله انتقال فناوری های پیشرفته نظامی، حمایت از پایتختی قدس برای رژیم اسرائیل و الحاق جولان از جمله حمایت های دولت ترامپ در آمریکا از اسرائیل به شمار می آید).^۲

چه سناریوی برای آینده عراق، متصور است: فدرالیسم، تجزیه یا عراق واحد؟ کدام طرح به نفع شیعه عراق خواهد بود؟ کدام طرح، به جبهه مقاومت شیعی در منطقه خاورمیانه، کمک شایانی خواهد کرد؟ و در صورت تشکیل اقلیم سنی در عراق، سرنوشت محور مواصلاتی محور مقاومت از ایران تا فلسطین که توسط دشمنان در غرب عراق قطع می شود، چگونه خواهد شد؟

اهداف نقشه آمریکا، ترکیه و کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس برای تقسیم عراق و تبدیل آن به سه اقلیم کرد، شیعه، اهل سنت و نیز پیامدهای خطرناک تجزیه عراق چیست؟

آمریکا و اسرائیل

آمریکا از زمان اشغال عراق در سال ۲۰۰۳ به دنبال بزرگترین هدف خود یعنی تجزیه این کشور به سه اقلیم یا دولت کوچک و اگر بوده است. البته این راهبرد در درجه اول خواسته اسرائیل است، چرا که "عراق واحد" خطری برای موجودیت رژیم غاصب اسرائیل به شمار می رود^۳، هدف بعدی آمریکا از این اقدام، قطع زنجیره ائتلاف شیعی است که از سوی ایران حمایت می شود و از افغانستان آغاز شده و تا عراق و سوریه و لبنان و فلسطین امتداد پیدا می کند^۴. بنابراین هدف جدی، براندازی محور مقاومت شیعی خاورمیانه بر ضد نفوذ آمریکایی - صهیونیستی است که متأسفانه با تلاش برای ایجاد اقلیم سنی در غرب عراق، مسیر کمک رسانی زمینی از ایران به سوریه و فلسطین مسدود می شود.

---

۱. قربانی، بررسی تاثیر بینش های آخرالزمانی مسیحیان صهیونیست در تدوین راهبردهای ایالات متحده آمریکا در خاورمیانه، فصلنامه مطالعات منطقه ای، ش ۶۲،

ص ۶. قنبری، همگرایی مهدویت باورانه در مضاف با واگرایی طرح خاورمیانه بزرگ، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴، ص ۱۳۰.

۲. برای آگاهی از امتیازهای بی سابقه دولت ترامپ به اسرائیل که در دولت های دیگر آمریکا، سابقه نداشته است (ر.ک: مشرق نیوز، کد خبر: ۱۰۱۲۶۸۴، لینک.

۳. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۱۰۴.

۴. قربانی، آینده پژوهی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در بستر تحولات ژئوپلیتیکی تمامیت ارضی و بحران های داخلی عراق، فصلنامه سیاست دفاعی، ش ۹۷، ص ۱۳۹-۱۴۰.

اسرائیل نیز در راستای طرح "نیل تا فرات" از ایده تجزیه عراق، به شدت حمایت می کند^۲ زیرا به گفته خانم کرولین کلیک معاون سردبیر نشریه مشهور جزورالم پست اسرائیل، محور اصلی بالکانیسم جهان اسلام با تجزیه عراق خواهد بود^۳ و نیز به گفته نشریه اسرائیلی هارتز، تجزیه عراق به منزله اسلحه ای برای کنترل خاورمیانه و مهار کشورهای اسلامی محسوب می شود.^۴ از اینرو، موشه یعالون، وزیر جنگ اسرائیل به صراحت بیان کرده بود: «مرزهای خاورمیانه قطعا تغییر خواهد کرد».^۵

تجزیه عراق در راستای نقشه موهوم نیل تا فرات اسرائیل

از اینرو، آمریکا و اسرائیل بعد از تجربه خودمختاری کردها، اکنون تمرکز و تلاش خویش را بر روی غرب عراق و شکل گیری "گارد ملی اهل سنت" عراق به هدف تجزیه این کشور متمرکز کرده اند^۶ که این امر ابتدا با ایجاد جنگ داخلی، فتنه و آشوب در مناطق شیعه نشین عراق، توجه ها را از مناطق سنی نشین عراق دور کرده و آنگاه سناریوی تجزیه در غرب عراق هموارتر خواهد شد.

۱. گارودی، اسطوره های بنیانگذار سیاست اسرائیل. ص ۴۲.

2. Williams, "Rethinking The Political Future: An Alternative to The Ethno- Sectarian Division of Iraq", P 191.

3. The strategic case for Kurdistan ([Link](#))

4. Iraqi Kurds' Independence Referendum Has Become a Weapon for Regional Control ([Link](#))

5. From the "Yinon Plan" to the "Ya'alon Strategy" ([Link](#))

۶. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۱۰۷. اکبری، بحران حاکمیت در عراق، ص ۱۷۶.

ترکیه در حال حاضر از موافقان جدی تجزیه عراق به شمار می رود؛^۱ اردوغان نخست وزیر ترکیه در واکنش به مخالفت های صورت گرفته نسبت به تجاوز نظامی ترکیه به خاک عراق طی مواضع جدیدی که تاکنون سابقه نداشته است بیان می دارد: مرزهای کنونی بین عراق و سوریه هرگز با رضایت خاطر ترکیه نبوده و شهر موصل و کرکوک در عراق به لحاظ تاریخی متعلق به ترکیه است و این شهرها در قلب ملت ترکیه قرار دارند.^۲

از اینرو ترکیه همواره به خاک عراق، نگاه طمع داشته و مترصد تغییر مرزهای عراق است. ضمن اینکه تشکیل اقلیم سنی در عراق مزایا و منافع بسیار فراوانی برای ترکیه دارد از جمله: گذرگاهی عملی و ساده برای صادرات نفت و گاز خلیج فارس از طریق ترکیه به اروپا ایجاد می کند چرا که زمین های بیابانی منطقه غرب عراق برای لوله کشی نفت و گاز مناسب است و به این ترتیب می تواند به اقتصاد روسیه و ایران نیز ضربه وارد شود.

همچنین گاز قطر از طریق لوله های کشیده شده در عراق به ترکیه و سپس به اروپا منتقل می شود، چرا که صادرات گاز قطر از طریق نفت کش ها به اروپا و سایر نقاط جهان هزینه های اقتصادی بالایی دارد به این ترتیب صادرات گاز قطر و کشورهای حاشیه خلیج فارس از طریق لوله کشی، وابستگی اروپا به گاز روسیه را کم می کند و ضربه محکمی به اقتصاد روسیه وارد می کند و حتی امکان رسیدن نفت و گاز به آمریکا و اروپا بدون در نظر گرفتن بحران های موجود در خلیج فارس محقق می شود.

بنابراین، ترکیه از طریق اقلیم سنی عراق می تواند ارتباط زمینی مستقیم با کشورهای حاشیه خلیج فارس داشته باشد و این به معنای ارتباط اروپا با کشورهای خلیج فارس از طریق ترکیه است و به این ترتیب آنکارا به بازیگر اول منطقه با بیشترین نفوذ در عراق فدرال تبدیل می شود و لوله های انتقال انرژی از خلیج فارس به اروپا از ترکیه عبور می کند.

۱. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۱۱۱.

2. Erdogan proclaims Mosul and Aleppo belong to Turkey ([Link](#))

همچنین خط آهن رابط بین اروپا و خلیج فارس از طریق ترکیه احداث می شود. به این ترتیب ترکیه گذرگاه اصلی عبور کالاها و خدمات بین اروپا و کشورهای حاشیه خلیج فارس نیز خواهد بود.

پروژه قدیمی نیز بین ترک ها و کشورهای حاشیه خلیج فارس وجود دارد. این پروژه خط لوله انتقال آب از ترکیه به دولت های حاشیه خلیج فارس برای رساندن آب شیرین به این کشورها است که عمدتاً از طریق تصفیه و شیرین کردن آب دریا برای استفاده های متعدد خود بهره می گیرند. این پروژه شامل احداث خط لوله هایی برای انتقال آب از ترکیه برای کشورهای حاشیه خلیج فارس و اسرائیل است که از خاک عراق یا سوریه و سپس اردن عبور می کند و به کشورهای خلیج فارس و اسرائیل می رسد. اما این پروژه با مخالفت عراق و سوریه مواجه شده است، چرا که سهمیه آب این کشورها از دجله و فرات را کم می کند. بنابراین ایجاد اقلیم سنی در غرب عراق بهترین گزینه برای اجرای این پروژه خاص به شمار می رود.^۱

عربستان و کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس

عمده همسایگان عرب عراق، شکل گیری یک نظام دموکراتیک در عراق را در جهت تضعیف اعراب سنی و افزایش قدرت منطقه ای شیعیان تلقی می کنند. به ویژه رژیم سعودی به شدت با یک عراق واحد که به شکل طبیعی و با توجه به اکثریت شیعی اداره شود، مخالف است. و با حمایت از اقلیت سنی نشان می دهد که سعودی، عراق شیعی را نخواهد پذیرفت. از اینرو سیاست عربستان در قبال عراق، ضمن حمایت جدی از استقلال اقلیم کردستان عراق اما در دیگر مناطق، ترویج بی ثباتی، فتنه و جنگ داخلی می باشد^۲ از این منظر، عراق تجزیه شده با یک اقلیم سنی بیشتر مورد پسند سعودی ها است^۳

اما در واقع، عربستان با بیم و امید، تحولات تجزیه عراق را دنبال می کنند به این معنا که از یک سو نگران این هستند که این امر، موجب افزایش قدرت ایران و شیعه در عراق شود و از سوی دیگر، از آنجایی که خود نیز به شیوه ای غیر دموکراتیک اداره می شوند، بر اساس طرح کلان خاورمیانه ای، کشورشان نیز در نوبت تجزیه قرار گیرد.^۴

اما دیگر کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس همچون قطر و امارات بنا به دلایل متعدد، کمک به تشکیل اقلیم سنی در عراق را هدف گذاری کرده اند. از جمله تلاش برای توقف نفوذ ایران در منطقه و عراق به صورت ویژه یکی از مهم ترین انگیزه های این کشورها است.

ضمن اینکه اقلیم سنی عراق، گذرگاه مهمی برای صادرات نفت و گاز کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس به اروپا از طریق ترکیه خواهد بود. زیرا کثرت مشکلات موجود در خلیج فارس و خطر بسته شدن تنگه هرمز، دولت های استفاده کننده از نفت و گاز این منطقه را به دنبال جستجوی جایگزین های مسیر صادرات انرژی از دولت های خارجی کشانده است، و آنها برای

۱. چه کسانی از تجزیه عراق سود می برند، مشرق نیوز، کد خبر: ۴۱۸۸۵۲، لینک.

۲. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۱۱۰.

3. Zeino-Mahmalat, Saudi Arabia's and Iran's Iraq Policies in the Post-Gulf War Era, p 164.

۴. مرادی، بررسی فدرالیسم در عراق از لحاظ سطح تحلیل منطقه ای، فصلنامه علوم سیاسی، ش ۱۷، ص ۴۰.

رهایی از نگرانی‌ها در صادرات انرژی از تنگه هرمز، استراتژی جایگزین را دنبال می‌کنند که ارتباط اروپا با خلیج فارس از طریق مسیر اقلیم سنی در عراق و ترکیه، بهترین گزینه برای این مشکل می‌باشد.

بدین صورت که نیروهای نظامی ترکیه، امنیت خط لوله انتقال انرژی از کشورهای حاشیه خلیج فارس به اقلیم سنی عراق و ترکیه و اروپا را تأمین می‌کند و برخلاف نیروهای خارجی که باید برای حمایت از تنگه هرمز یا کانال سوئز در منطقه مستقر شوند که در این صورت نیاز به نیروهای گسترده و هزینه‌های سرسام‌آور برای تأمین امنیت این گذرگاه‌های دریایی وجود دارد.

پروژه انتقال آب از ترکیه به کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس نیز پروژه‌ای مهم برای این کشورها جهت خلاصی از تشنگی دائمی به شمار می‌رود. زیرا تاکنون تمامی پروژه‌ها برای انتقال آب از ترکیه با کشتی یا خط لوله از طریق دریای مدیترانه به علت هزینه‌های بالای آن شکست خورده است؛ اما در صورت تجزیه عراق و تشکیل اقلیم سنی، انتقال این آب‌ها با لوله به کشورهای حاشیه خلیج فارس در حالی انجام خواهد شد که اقلیم شیعی در جنوب از سهمیه آب خود در این منطقه محروم خواهد ماند (فراموش نکنید که چگونه داعش آب مناطق مرکزی و جنوبی عراق را از طریق سد فلوجه بسته بود، اقدامی که البته بعدها با تسلط نیروهای عراقی بر این سد و بازگشایی آن به شکست منجر شد).

شیعه عراق

هرچند در قانون اساسی عراق، فدرالی بودن پذیرفته شده است (اصل ۱۱۷ قانون اساسی عراق، می‌گوید: عراق کشوری با حاکمیت مستقل که نظام حکومتی آن جمهوری پارلمانی و فدرال می‌باشد)^۱ اما با تجزیه عراق مخالفت شده است^۲ با این وجود، نوعی معضل در مورد آینده فدرالیسم در عراق وجود دارد و به موضوع مورد اختلاف جریان‌های سیاسی عراق تبدیل شده است^۳ از جمله وجود مشکلات درباره وضعیت جغرافیایی - سرزمینی؛ معضل توزیع ثروت اقتصادی و ... باعث شده است که "فدرالیسمی لرزان" در عراق جریان یابد.^۴

اما در فرض تجزیه عراق، و تشکیل اقلیم شیعی در جنوب عراق با وجود ثروتی که به ویژه در ابعاد منابع نفت و گاز دارد، اما روند صادرات آن محدود خواهد شد، زیرا خط انتقال نفت از آن به ترکیه ممکن است با کارشکنی اقلیم سنی مواجه و حتی متوقف شود، زیرا صادرات نفت شیعه به جهان نیازمند عبور از سه منطقه مختلف یعنی اقلیم سنی و اقلیم کرد و کشور ترکیه خواهد بود. و نیز احتمال دارد در منازعات منطقه‌ای و مذهبی، اقلیم کردستان عراق و اقلیم سنی، آب را بر اقلیم شیعه بندند. ضمن اینکه آمریکا و دیگر قدرت‌های استعماری نیز تحمل نمی‌کنند که بخش اعظم نفت عراق در داخل یک کشور جدید شیعه باشد و درصدد ایجاد اختلاف و جنگ داخلی در مناطق شیعی خواهد بود.

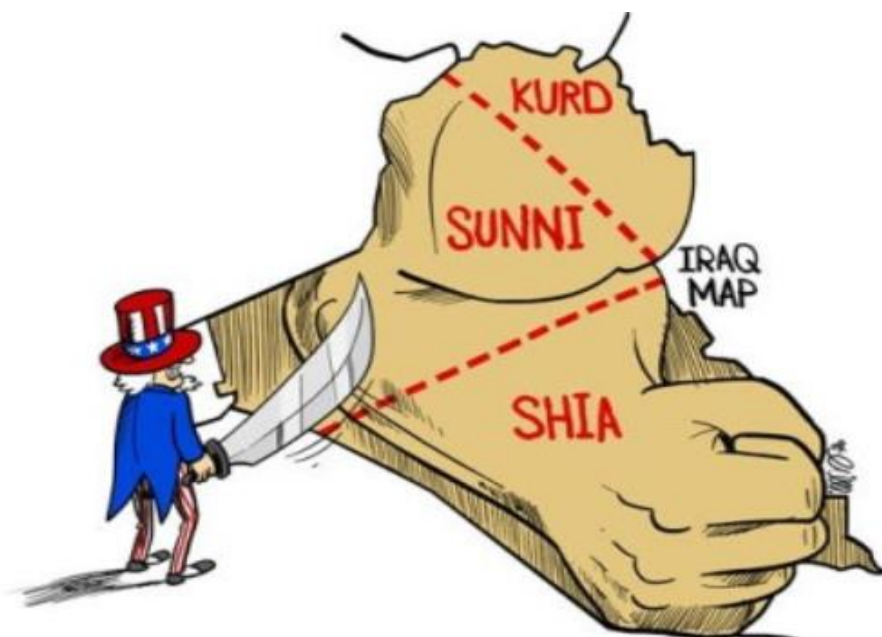
۱. عزتی، بررسی تغییر ساختار سیاسی عراق از متمرکز به فدرالیسم و اثرات آن بر امنیت ملی ایران، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، ش ۲۹، ص ۱۵.

۲. مسعودنیا، فدرالیسم و مثلث قدرت شیعیان کردها و سنی‌ها در ساختار سیاسی عراق نوین، فصلنامه جستارهای سیاسی معاصر، ش ۱۹، ص ۱۶۴.

۳. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین‌الملل، ش ۴۶، ص ۸۹.

۴. مرادی، معضلات فدرالیسم در عراق، فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ش ۷، ص ۳۱.

مضاف بر اینکه، مساله بغداد و سامرا نیز مشخص نیست. این شهرها مورد ادعای سنی ها هستند حال آنکه دارای اماکن مقدس شیعی می باشند. همچنین استان دیالی در صورت فدرالیسم به اقلیم سنی می پیوندد و با ایران هم مرز می شوند و این یکی از مسائل پیچیده امنیتی تشکیل اقلیم سنی در عراق است. بحث کرکوک نیز بحث تازه ای نیست، سنی ها، کردها و شیعیان بر سر منابع سرشار نفتی آن، مناقشه دارند. در مورد استان صلاح الدین نیز مساله به مراکز مقدسه شیعی سامرا باز می گردد که در گذشته سنیان القاعده، اقدام به انفجار آن کرده بودند.

آمریکا، طراح تشکیل سه اقلیم کردی، سنی و شیعی در عراق

از سوی دیگر سیاست اقلیم کردستان نیز برای غرب و آمریکا تضمین شده است و این اقلیم در رکاب کشورهای غربی خواهد بود. ضمن اینکه، حضور و نفوذ اسرائیل در منطقه کردستان عراق و هم مرز با ایران، در راستای تحقق اهداف راهبردی این رژیم می باشد.^۱ از اینرو، اسرائیل به طور جدی و علنی از ایده تشکیل کشور کردستان واحد حمایت می کند (البته حمایت اسرائیل از استقلال کردها، بر پایه منافع شکل گرفته است. اسرائیل به عنوان منفعتی نسبی و نه مطلق در حال مدیریت روابط خود با کردها و مشخصا اقلیم کردستان عراق به عنوان نماینده غیر رسمی استقلال طلبان کرد بوده و البته عجله ای نیز برای تشکیل کردستان بزرگ و مستقل در منطقه خاورمیانه ندارد و صرفا با نگاه ابزاری، آرمان کردها را فقط و فقط در چارچوب اهداف و منافع راهبردی کوتاه مدت و بلند مدت خود تعریف کرده است).^۲

۱. جهانگیری، واکاوی منافع رژیم صهیونیستی در شکل گیری یا عدم شکل گیری کردستان بزرگ، فصلنامه آفاق علوم انسانی، ش ۲۸، ص ۱۵۳.

2. Israel Is Challenging America to Support Kurdish Independence ([Link](#))

با توجه به آنچه بیان گردید، از نگاه شیعه، فدرالیسمی در عراق، موردتایید است که ضمن تاکید بر "وحدت عراق و عراق واحد"، از قاعده رای اکثریت که در اختیار شیعیان است، حمایت شود و نه فدرالیسمی که مقدمه تجزیه عراق را فراهم نماید و بخشی هایی از خاک عراق واحد از اختیار خارج شود.^۱

اما آمریکا و اسرائیل با تجزیه عراق - به عنوان مهم ترین گزینه در راستای بالکانیزه کردن غرب آسیا - نگاه می کند که به بهترین شکل ممکن می تواند قدرت منطقه ای محور شیعی را محدود ساخته، اتصال ژئوپلیتیکی جبهه مقاومت را در هم بشکند و حتی مرزهای کشورهای شیعی را دچار تهدیدات نظامی جریان های سلفی تکفیری سازد.^۲

ضمن اینکه، سوال اساسی این است: آیا فدرالیسم عراق، خط پایان یا تمديد بحران خواهد بود؟ به عبارت دیگر، ممکن است فدرالیسم، مقدمه نقشه تجزیه عراق قرار گیرد، زیرا اقلیم سنی و کردی به مرزهای جغرافیایی خود در عراق قانع نشده و با همکاری قدرت های همسو در تلاش برای توسعه مرزهای خویش در ایران و عراق باشند (کما اینکه تلاش آشکار کردها برای حکومت کردستان بزرگ در ایران، عراق و سوریه، گواهی بر این مدعا است). آنگاه تمام مزایای فدرالیسم برای شیعه بر باد خواهد رفت (کما اینکه اکنون نیز اقلیم کردستان عراق، پول عاید از فروش نفت را به حکومت مرکزی بغداد واریز نمی کند) و "عراق فدرالی" وارد کشاکش مذهبی نیز خواهد شد^۳ و در اینصورت، تمامیت ارضی عراق نیز تهدید جدی شده و زمینه برای ورود و تجاوز کشورهای دیگر نیز فراهم خواهد شد. امری که به راحتی در سناریوی آینده پژوهی مهدوی، می توان به کدهایی از آن دست یافت. همچون فتنه "عوف سلمی" در مناطق سنی نشین و تلاش برای تجزیه عراق و سپس حمله نظامی لشکر متخاصم به خاک عراق که منجر به سقوط حکومت مرکزی بغداد شده و تهدیدات امنیتی فراوانی در مناطق شیعی بر جای خواهد گذاشت:

خُرُوجُ عَوْفِ السَّلْمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تِكْرِيْتُ (طوسی، الغيبة، ص ۴۴۰)،

تفسیر مفردات حدیث: الْجَزِيرَةُ: إِذَا أَطْلَقْتَ الْجَزِيرَةَ فِي الْحَدِيثِ وَ لَمْ تَضِفْ إِلَى الْعَرَبِ فَإِنَّمَا يَرَادُ بِهَا مَا بَيْنَ دَجَلَةَ وَ الْفَرَاتِ (ابن اثیر، النهایة فی غریب الحدیث، ج ۱، ص ۲۶۸). الْجَزِيرَةُ: وَ هِيَ الَّتِي بَيْنَ دَجَلَةَ وَ الْفَرَاتِ (ابن منظور، لسان العرب، ج ۴، ص ۱۳۴). مجاورة الشام تشتمل علی دیارمضر و دیاربکر، سمیت الجزيرة لأنها بین دجلة و الفرات (حموی، معجم البلدان، ج ۲، ص ۱۳۴)؛ در کتب حدیثی نیز به وضوح مشخص است که الجزيرة به مناطق شرق سوریه و شمال غرب عراق اطلاق می شده است: بَعَثَ عَلَيَّ الْأَشْتَرَّ عَلَيَّ الْمُؤَصِّلِ ... وَ سِنَجَارَ ... وَ مَا غَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ تِلْكَ الْأَرْضِينَ مِنْ أَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ بَعَثَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ الضَّحَّاكَ بْنَ قَيْسٍ عَلَيَّ مَا فِي سُلْطَانِهِ مِنْ أَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ كَانَ فِي يَدَيْهِ حَرَّانُ وَ الرَّقَّةُ وَ الرَّهَّاءُ وَ

۱. اسلامی، چالش های تجزیه عراق، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، ش ۱۰، ص ۱۸-۱۹.

۲. اخوان کاظمی، تحلیل رابطه اسرائیل و کردستان عراق و پیامد های امنیتی آن برای جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ش

۲۷، ص ۲۰ و ۲۴ و ۳۳.

۳. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۸۹.

قَزَيْسِيَا (ابن مزاحم، وقعه صفين، ص ۱۲)؛ بنابراین همانطور که از کتب جغرافیا، تاریخ و لغت مستفاد است، ارض الجزیره: من الاراضی التي تقع بين الدجلة في العراق و الفرات في السوریه: مناطق حسکه، رقه و دیرالزور در شرق سوریه و موصل، تکریت و الانبار در غرب عراق، در دامنه فعالیت های سیاسی نظامی عوف سلمی قرار می گیرد. البته احتمال دارد به قرینه ذکر تکریت، مراد از جزیره فقط مناطقی از آن در عراق باشد. بنابراین در آینده پژوهی مهدوی، از وقوع فتنه "عوف سلمی" در غرب عراق با محوریت و تمرکز بر موصل و تکریت سخن به میان آمده است که در واقع تلاش دشمن برای ایجاد اقلیم سنی در خاک عراق و به هدف تجزیه عراق و نیز قطع ارتباط موصلاتی محور مقاومت شیعی با منطقه شام و عدم دسترسی به فلسطین قبل از ظهور قلمداد می شود.

ایران

تجزیه عراق و تشکیل سه اقلیم، برای کشور ایران نیز پیامدهای امنیتی، اقتصادی و حتی خطرات مذهبی فراوانی خواهد داشت از جمله: گسترش سلفی گری و فرقه گرایی مذهبی و تقویت حضور گروه های تروریستی (که نمونه آن، حضور القاعده و داعش در مناطق سنی نشین عراق بود) و نیز احتمال چرخش سیاست دولت سنی عراق به سمت عربستان سعودی و برانگیختن اهرم حس ناسیونالیستی عربی سنی با چاشنی قومیت گرایی در کنار مرزهای ایران و ... خواهد بود. مضافاً براینکه اکنون جبهه باطل در تلاش برای تجزیه ایران در راستای طرح نقشه "خاورمیانه جدید" نیز است و آن را از رهگذر تجزیه عراق دنبال می کند.

تقویت حرکت های استقلال طلبانه و جدایی بخش هایی از ایران و الحاق آن به منظور تشکیل کشور کردستان بزرگ به عنوان مکمل طرح خودمختاری اقلیم کردی در عراق بخش از پروژه "قرن جدید آمریکایی" است، ضمن اینکه آرزو استقلال

۱. قربانی، آینده پژوهی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در بستر تحولات ژئوپلیتیکی تمامیت ارضی و بحران های داخلی عراق، فصلنامه سیاست

کردهای سوریه نیز به مراحل پایانی نزدیک می شود (هرچند چنین ایده ای با مخالفت کشورهای منطقه روبرو است و عملاً محقق نشده است لکن در فرض محال نیز کردستان، کشوری خواهد بود که هیچ راه ارتباط زمینی، هوایی و دریایی نخواهد داشت و همین امر، تردیدهایی را حتی در میان خود کردها نیز برانگیخته است).^۱

اما داستان دشمنی با ایران به اینجا نیز ختم نشده^۲ و طبق نقشه ای که نشریه آمریکایی آتلانتیک از خاورمیانه جدید منتشر کرده، زمزمه جدایی دیگر مناطق ایران (همچون آذربایجان، کردستان، خوزستان و بلوچستان) نیز در دستور کار استعمار نوین است^۳ نامه نمایندگان کنگره آمریکا مبنی بر تلاش برای جدایی آذربایجان از ایران در راستای طرح خاورمیانه جدید که در کنگره آمریکا ارائه و تصویب شد^۴، شاهدهی بر این امر و برگ دیگری از دشمنی های جبهه استکبار با ایران شیعی است.^۵

نقشه آمریکا برای تجزیه ایران

۱. چالش های ژئوپلیتیک کردستان، مشرق نیوز، کد خبر: ۷۵۳۷۱۸، لینک.

۲. برای آگاهی از نقشه های شوم آمریکا و اسرائیل برای ایران، مراجعه کنید به: از دکتین گالیوریسیم تا خاورمیانه اسلام، مشرق نیوز، کد خبر: ۲۵۰۶۹۶، لینک.

3. After Iraq A report from the new Middle East and a glimpse of its possible future ([Link](#))

۴. نامه طرح کنگره آمریکا برای جدایی آذربایجان از ایران (قابل مشاهده در: سایت آرشیو، لینک).

۵. طرح کنگره آمریکا برای جدایی آذربایجان از ایران، مشرق نیوز، کد خبر ۱۴۳۶۳۶، لینک.

اما صرفنظر از نقشه دشمن در طراحی پیچیده و چند مرحله ای تجزیه منطقه، واقعیت این است که ایران در منطقه خاورمیانه، کشوری با تمدن کهن به شمار می رود و در واقع صاحبخانه آن است. و بیگانگان نمی تواند هیچ طرحی را در این منطقه بدون کسب رضایت ایران پیش ببرند، همانطور که دشمن، تاکنون در عراق، فلسطین، سوریه و ... ناکام بوده است. اما در مقابل، ایران درصدد ایجاد "خاورمیانه اسلام" است. طبق این طرح، عراق نقش ویژه دارد. از اینرو سیاست ایران در عراق از «بی طرفی فعال» در مناقشه غرب با حکومت حزب بعث، به رویکرد «مدیریت فعال» در پسا صدام، تغییر یافت که نشان دهنده حضور جدی ایران برای تضمین منافع و امنیت ملی و همچنین ایفای نقش در نظم منطقه ای و افزایش قدرت محور مقاومت شیعی است^۱ بر همین مبنا، جمهوری اسلامی ایران تلاش کرده است تا با اهرم های سیاسی خود، ضمن متحد کردن احزاب شیعه، روابط سنتی با احزاب عمده کرد برای تأمین امنیت در شمال عراق را به عنوان بخشی از راهبرد بلندمدت خود در عراق بکار گیرد.^۲

---

1. Zeino-Mahmalat, Saudi Arabia's and Iran's Iraq Policies in the Post-Gulf War Era, p 222.

2. Eisenstadt, Iran's Influence in Iraq, p 111.

در میان اهل سنت عراق، اجماع و اتفاق نظر بر فدرالیسم عراق وجود ندارد و سه جریان سنی (سیاسی، سلفی، بعثی) دیدگاه های متفاوتی دارند. جریان "سیاسی" اهل سنت که در روند انتقال قدرت شرکت دارند، در ظاهر خود را مدافع فدرالیسم نشان می دهند اما جریان "بعثی" خارج از دایره حاکمیت، برای مقابله با نظام اکثریت شیعی و در راستای بازگشت به راس حاکمیت بر تجزیه عراق اصرار دارد و جریان "سلفی" نیز به همه عراق حتی مناطق شیعی به مثابه بخشی از خلافت اسلامی می نگرد^۱ اما بعد از شکست تجربه جریان سلفی در عراق که تبلور آن در داعش نمود پیدا کرد، احتمال خطر ائتلاف دو جریان سیاسی و بعثی اهل سنت در راستای تلاش برای تجزیه عراق وجود دارد. بویژه اینکه این ایده، از طرف آمریکا و اسرائیل نیز در قالب "گارد ملی اهل سنت" حمایت جدی نیز می شود.^۲

در واقع می توان بیان کرد "تأثر داعش" با تصرف مناطق غرب عراق و شرق سوریه در نقش "کاتالیزور"^۳ در طرح "خاورمیانه جدید آمریکایی"^۴ و نیز به عنوان "سپر دفاعی" در تامین امنیت اسرائیل^۵ و در راستای نقشه "اسرائیل بزرگ"^۶ برای پایان توافق سایکس پیکو^۷ و آغاز پروژه جدید طراحی تجزیه منطقه و تغییر مرزهای خاورمیانه رفتار کرد که در گام اول، تجزیه سوریه و

---

۱. اسدی، بررسی سناریوی تجزیه عراق از منظر متغیرهای داخلی، فصلنامه تحقیقات سیاسی بین المللی، ش ۱۸، ص ۲۲.

۲. روزنامه فرامنطقه ای الحیات در مقاله ای به ابعاد طرح آمریکا برای تشکیل ارتش نظامی اهل سنت در عراق (گارد ملی اهل سنت) به منظور تقویت پایه و اساس حکومت اقلیم سنی پرداخته است (ر.ک: واشنگتن تسعی الی تشکیل جیش سنی، الحیات، لینک).

۳. دکتر مایکل چاسودوفسکی استاد دانشگاه اوتاوا و از تحلیلگران بنام مسائل سیاسی و بین المللی، در تحلیلی در سایت گلوبال ریسرچ درباره اهداف آمریکا در عراق نوشته است: بعد از ماجرای داعش، آمریکا در عراق اهداف بلندمدت تر از تضعیف یا سرنگونی دولت عراق در سر دارد و آن تجزیه این کشور به سه اقلیم مستقل است (برنامه سری آمریکا برای تجزیه عراق، مشرق نیوز، کد خبر: ۳۲۰۴۷۱، لینک).

4. Preparing the Chessboard for the "Clash of Civilizations": Divide, Conquer and Rule the "New Middle East" ([Link](#)) , The New Map of the Middle East ([Link](#))

۵. تیریزی، نقش گروه های تکفیری تروریستی سوریه و عراق در تامین امنیت اسرائیل، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، ش ۴۱، ص ۱۶۴-۱۶۵.

6. "Greater Israel": The Zionist Plan for the Middle East ([Link](#))

7. The end of Sykes-Picot ([Link](#))

عراق در دستور کار قرار دارد؛ اکنون نیز در گفتار سیاستمداران آمریکایی، بهترین جایگزین در شرق سوریه و غرب عراق، یک "دولت سنی" مستقل و جدید به صراحت بیان می شود.^۲

و در حالیکه ایران تنها مخالف تجزیه عراق، محسوب می شود اما منافع آمریکا، اسرائیل و ترکیه، عربستان و دولت های عربی حاشیه خلیج فارس، بویژه در عصر پساداعش، تلاش برای تجزیه عراق و ایجاد اقلیم سنی در این کشور، با هم تلاقی دارد^۳ و اهداف گسترده آنان تأمین شود:

سناریوی تقسیم عادلانه و دموکراتیک قدرت		سناریوی تداوم جنگ داخلی		سناریوی تجزیه		
گروه های داخلی	۱. از گروه های داخلی، تنها شیعیان به دنبال برقراری حکومت برآمده از اکثریت هستند.	۱. گروه های بعضی تکفیری (داعش و القاعده) در پی تداوم جنگ به نحوی هستند که منجر به تشکیل خلافت اسلامی و در نهایت تجزیه عراق گردد	۱. گروه های کرد و همچنین داعش و القاعده منتظر شرایطی هستند که امکان تجزیه فراهم باشد که فعلاً نیست	همسایگان	۲. از بین همسایگان، به جز ایران، بقیه همسایگان با روی کار آمدن حکومت برآمده از اکثریت مخالف بوده اند.	۲. تمام کشورهای همسایه به جز ایران و سوریه این هدف نهایی را دنبال می کنند اما هیچ یک به هدف استراتژیک خود دست پیدا نکرده.
قدرت های فرا منطقه ای	۳. آمریکا نیز در عراق با حکومت برآمده از اکثریت همکاری نمی کند	۳. سیاست همزمان ائتلاف علیه داعش و کمک تسلیحاتی و مالی به آن ثابت می کند که آمریکا به طور تمام قد این سناریو را با هدف نهایی تجزیه دنبال می کند	۳. آمریکا و اسرائیل و کشورهای غربی جنگ داخلی را مقدمه ای برای پیاده سازی این سناریو می دانند	طرفدار اصلی	شیعیان عراقی و ایران	آمریکا، سنی های عراقی، عربستان، اسرائیل، آمریکا

خسبانی، بررسی سناریوهای تجزیه عراق، ص ۱۳۰.

بنابراین به دلیل طراحی نقشه رژیم صهیونیستی و آمریکا مبنی بر تجزیه عراق، از اینرو در حال حاضر "عراق واحد" که مطابق قواعد دموکراسی و بر مبنای مردم سالاری، طبیعتاً قدرت در اختیار اکثریت شیعه قرار گیرد، موجب افزایش اقتدار منطقه ای شیعه در جهان اسلام و تقویت محور مقاومت خواهد شد.^۴

1. The Engineered Destruction and Political Fragmentation of Iraq ([Link](#))

۲. نقشه تجزیه غرب آسیا، دفتر حفظ نشر و آثار آیه الله خامنه ای، لینک.

۳. بازاندیشی خاورمیانه، فارین افرز، لینک.

۴. قربانی، آینده پژوهی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در بستر تحولات ژئوپلیتیکی تمامیت ارضی و بحران های داخلی عراق، فصلنامه سیاست

دفاعی، ش ۹۷، ص ۱۱۵.

از نگاه ایدئولوژیک نیز با تشکیل اقلیم سنی در غرب عراق، علاوه بر اینکه تأثیر منفی بر امنیت مراکز مقدسه شیعی در غرب عراق (امامین عسکریین در سامراء) خواهد داشت، خط ارتباط مقاومت شیعی از کربلا تا قدس، قطع و آزادی فلسطین دشوار خواهد شد؛ ضمن اینکه محور مواصلاتی شیعه ایران و عراق برای کمک به شیعیان منطقه شام (حزب الله لبنان و گروه های جهادی فلسطین) مسدود شده و نیز خطر سقوط دولت حامی محور مقاومت در دمشق نیز افزایش می یابد.^۱

موضوعی که در آینده پژوهی مهدوی نیز به وضوح می توان به کدهایی از آن دست یافت. از جمله در کتاب معتبر الغیبه شیخ طوسی به وقوع فتنه در غرب عراق تصریح شده است: (خُرُوجُ عَوْفِ السَّلْمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تَكْرِيتٌ ... ثُمَّ يَخْرُجُ السَّفِيَانِيُّ)^۲ بدین معنا که متاسفانه با وقوع فتنه غرب عراق در موصل و تکریت، و قطع محور مواصلاتی مقاومت شیعی، در آینده زمینه برای حضور نظامی سفیانی و تسلط بر دمشق و سقوط حکومت سوریه فراهم می شود.

مضافاً بر اینکه حوادث غرب عراق، مطالبات تجزیه طلبانه در جغرافیای کشورهای نقش آفرین در بلدان ظهور را قوت خواهد بخشید که داعیه استقلال "مارقه الشام" (آرزوی استقلال کردهای سوریه) در احادیث معتبر، نیز شاهدهی بر این امر خواهد بود:

در خلال حوادث فتنه شام و سوریه قبل از ظهور، به واقعه "مارقه الشام" اشاره شده است: **مَارِقَةٌ تَمْرُقُ مِنْ نَاحِيَةِ التُّرْكِ** (نعمانی، الغیبه، ص ۲۸۰)؛

تفسیر مفردات حدیث: المارقة: الخارجين (ثعالبی، فقه اللغة، ص ۳۵۷). المروق عن الشيء: الخروج منه (ابن منظور، لسان العرب، ج ۱۰، ص ۳۴۱)، مَرَقَ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَةِ: وقتی تیر از کمان خارج می شود، به گونه ای که دیگر به آن تعلق ندارد را گویند (ابن عباد، المحيط فی اللغة، ج ۵، ص ۴۱۶). الناحية: الجانب (فیومی، المصباح المنیر، ج ۲، ص ۵۹۶)، الناحية: الجهة (طریحی، مجمع البحرین، ج ۴، ص ۳۵۹)، من ناحیه الترك: ای من جهة الترك. مارقة الشام تخرج من جهة الترك = خروج مارقة از سمت ترک ها. بنابراین "مَارِقَةٌ تَمْرُقُ مِنْ نَاحِيَةِ التُّرْكِ" یعنی ساکنان ناحیه هم مرز با ترک ها در منطقه شام خروج خواهند کرد همچون جدا شدن تیر از کمان (مَرَقَ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَةِ) که گویا دیگر به آن تعلق ندارد که در عصر معاصر، نمونه بارز "مارقه الشام" اگر تا زمان ظهور باقی بماند "آرزوی استقلال کردهای سوریه" در منطقه شام می باشد (برای آگاهی بیشتر: امیری، بررسی و تحلیل حوادث فتنه شام و سوریه قبل از ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ص ۳۴۷-۳۶۸. [لینک](#))

در واقع نقشه استکبار چنین است با قطع محور مواصلاتی زمینه سازان ظهور از کوفه تا قدس از حرکت جبهه حق برای آزادی فلسطین ممانعت شود، زیرا در اینصورت، مرزهای غرب عراق و شرق سوریه کاملاً در اختیار دشمنان قرار خواهد گرفت.

۱. خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۱۱۴.

۲. طوسی، الغیبه، ص ۴۴۴.

از همین رو، اسرائیل نیز از ایده تجزیه عراق، به شدت حمایت می کند^۱ زیرا به گفته خانم کرولین کلیک معاون سردبیر نشریه مشهور جزورالم پست اسرائیل، محور اصلی بالکانیسم جهان اسلام با تجزیه عراق خواهد بود^۲ و نیز به گفته نشریه اسرائیلی هارتز، تجزیه عراق به منزله اسلحه ای برای کنترل خاورمیانه و مهار کشورهای اسلامی نیز محسوب می شود.^۳ از اینرو، آمریکا و اسرائیل بعد از تجربه خودمختاری کردها، اکنون تمرکز و تلاش خویش را بر روی غرب عراق و شکل گیری "گارد ملی اهل سنت" عراق به هدف تجزیه این کشور متمرکز کرده اند^۴ که این امر ابتدا با ایجاد جنگ داخلی، فتنه و آشوب در مناطق شیعه نشین عراق، توجه ها را از مناطق سنی نشین عراق دور کرده و آنگاه سناریوی تجزیه در غرب عراق هموارتر خواهد شد.

حال اگر این ایده اقلیم سنی در مناطق سنی نشین عراق تحقق یابد، دمیروی تجزیه کشورهای منطقه وارد مرحله خطرناک شده و به تبع آن سوریه و سپس ایران در خطر تجزیه قرار می گیرد. خواب آشفته ای که هرچند دشمنان در تلاش برای تحقق آن در بخش هایی از مناطق سنی نشین عراق (فتنه عوف سلمی: **خُرُوجُ عَوْفِ السُّلَمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تِكْرِيتُ**)^۵ و کردنشین سوریه (مارقه الشام: **مَارِقَةُ تَمْرُقُ مِنْ نَاحِيَةِ التُّرْكُ**)^۶ هستند.

---

1. Williams, "Rethinking The Political Future : An Alternative to The Ethno- Sectarian Division of Iraq", P 191.

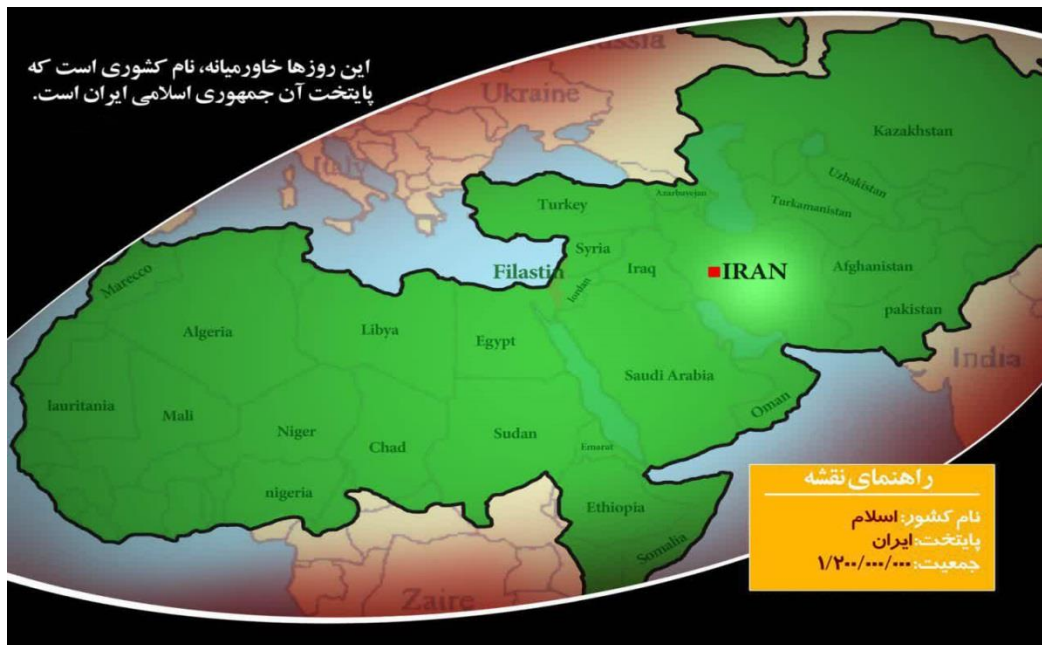
2. The strategic case for Kurdistan ([Link](#))

3. Iraqi Kurds' Independence Referendum Has Become a Weapon for Regional Control ([Link](#))

۴ . خسروی، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ص ۱۰۷. اکبری، بحران حاکمیت در عراق، ص ۱۷۶.

۵ . طوسی، الغیبه، ص ۴۴۴.

۶ . نعمانی، الغیبه، ص ۲۸۰.

فروپاشی نقشه خاورمیانه آمریکایی و تشکیل خاورمیانه اسلام

لکن در ایران اسلامی، هرگز محقق نخواهد شد بلکه با سیاست بازدارنده ایران طبق احادیث با ورود قدرتمند سپاه زمینه ساز به عراق برای دفاع از محور مقاومت و جبهه مقدم شیعی در برابر لشکر متجاوز خارجی:

لشکر سفیانی، اسم رمز حاکم موقت منطقه شام مورد حمایت غربی ها (يَقْبِلُ السُّفْيَانِي مِنْ بِلَادِ الرُّومِ مُنْتَصِرًا فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ) در عصر ظهور برای بازه زمانی کمتر از ۲ سال است (السُّفْيَانِي مِنَ الْمَحْتُمِ ... وَ مِنْ أَوَّلِ خُرُوجِهِ إِلَى آخِرِهِ خَمْسَةَ عَشَرَ شَهْرًا)^۱ که علاوه بر تسلط بر سوریه، به عراق حمله نظامی میکند.^۲

و شکست سختی که بر آن در عراق وارد خواهد شد:

در احادیث به شکست سفیانی به عنوان نماینده ائتلاف مثلث "غربی، عبری و عربی" توسط رایات سود مشرقی در منابع شیعه و اهل سنت اشاره شده است:

۱. سفیانی، مورد حمایت غربی ها: يَقْبِلُ السُّفْيَانِي مِنْ بِلَادِ الرُّومِ مُنْتَصِرًا فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ (طوسی، الغیبه، ص ۴۶۳). در بازه زمانی کمتر از ۲ سال بر دمشق و سایر مناطق مورد منازعه در فتنه شام مسلط خواهد شد: السُّفْيَانِي مِنَ الْمَحْتُمِ ... وَ مِنْ أَوَّلِ خُرُوجِهِ إِلَى آخِرِهِ خَمْسَةَ عَشَرَ شَهْرًا (نعمانی، الغیبه، ص ۳۰۰).

۲. سفیانی، اسم رمز حاکم موقت منطقه شام در عصر ظهور برای یک بازه زمانی کمتر از ۲ سال است که علاوه بر تسلط بر سوریه، به عراق حمله نظامی می کند. ضمن اینکه برای حمایت از حاکمان همپیمان خویش در عربستان نیز نیروی نظامی اعزام می کند (کورانی، المعجم الموضوعی لإحادیث الإمام المهدي، ص ۳۸۰).

يَدْخُلُ السُّفْيَانِي الْكُوفَةَ ... وَتُقْبَلُ الرَّايَاتُ السُّودُ حَتَّى تَنْزَلَ عَلَى الْمَاءِ در روایت تفسیر عیاشی، به "ساحل دجله" تعبیر شده است: وَ يَقْبَلُ رَايَةً مِنْ خُرَّاسَانَ حَتَّى يَنْزَلَ سَاحِلَ الدَّجَلَةِ (عیاشی، التفسیر، ج ۱ ص ۶۴). {فَيَبْلُغُ مَنْ بِالْكُوفَةِ مِنْ أَصْحَابِ السُّفْيَانِي نُزُولَهُمْ فِيهِمْ فَيَهْرُبُونَ ... وَ تَبَعَتْ الرَّايَاتُ السُّودُ بِالْبَيْعَةِ إِلَى الْمَهْدِيِّ (سيوطي، العرف الوردی، ص ۱۲۰-۱۲۱): تَهْرَبُ خَيْلُ السُّفْيَانِي (متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۸۸): و إِذَا هَزَمَتِ الرَّايَاتُ السُّودُ خَيْلَ السُّفْيَانِي ... تَمَنَّى النَّاسُ الْمَهْدِيَّ فَيَطْلُبُونَهُ (متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۹۰).

نقش رایات مشرقی زمینه ساز ایرانی در دفع حمله لشکر مورد حمایت غربی ها به عراق، برجسته تر گزارش شده است:

السُّفْيَانِي ... فَيَبْعَثُ جَيْشًا إِلَى الْعِرَاقِ ... عِنْدَ ذَلِكَ تَخْرُجُ رَايَةٌ مِنَ الْمَشْرِقِ ... فَيَسْتَقْدِمُ مَا فِي أَيْدِيهِمْ مِنْ سَبَى أَهْلِ الْكُوفَةِ وَ يَقْتُلُهُمْ (دانی، السن الواردة في الفتن، ص ۲۶۸):

در تفسیر مجمع البیان نیز مجموع حوادث فوق شکست لشکر نظامی سفیانی توسط رایات مشرقی با همکاری جبهه مقاومت شیعی در عراق، تصریح شده است:

السُّفْيَانِي ... فَيَبْعَثُ ... جَيْشًا ... حَتَّى يَنْزِلُوا بِأَرْضِ بَابِلَ مِنَ الْمَدِينَةِ الْمَلْعُونَةِ يَعْنِي بَغْدَادَ ... ثُمَّ يَنْحَدِرُونَ إِلَى الْكُوفَةِ فَيَخْرُبُونَ مَا حَوْلَهَا ... فَتَخْرُجُ رَايَةٌ هُدًى مِنَ الْكُوفَةِ فَتَلْحَقُ ذَلِكَ الْجَيْشَ فَيَقْتُلُونَهُمْ ... وَ يَسْتَنْقِذُونَ مَا فِي أَيْدِيهِمْ مِنَ السَّبَى وَ الْغَنَائِمِ (طبرسی، مجمع البیان، ج ۸، ص ۳۲۲. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۸۶).

و بدین ترتیب زنجیره مثلث "غربی، عبری و عربی" در منطقه گسسته خواهد شد و شکست های جبهه استکبار یکی پس از دیگری رقم خواهد خورد. و حتی حضور نظامی غربی ها که قبل از آن برای حمایت از یهودیان اسرائیلی ساکن فلسطین اشغالی وارد منطقه خاورمیانه شده اند، نیز کاری از پیش نخواهد برد:

آخرین علامت قبل از خروج سفیانی، ورود نظامیان غربی ها به صحنه تحولات فتنه شام با حضور نظامی در منطقه رمله (نزدیک بیت المقدس) در فلسطین است: سَيَقْبَلُ مَارِقَةَ الرُّومِ حَتَّى يَنْزِلُوا الرَّمْلَةَ (نعمانی، الغيبة، ص ۲۸۰):

الرملة: هي كورة من فلسطين و كانت دار ملك داود و سليمان، بينها و بين البيت المقدس ثمانية عشر يوما (حموی، معجم البلدان، ج ۳، ص ۶۹): الرملة: مدينة تقع وسط فلسطين إلى الجنوب الشرقي من تل أبيب (ری شهری، دانشنامه امام مهدی، ج ۷، ص ۱۲۲. قرچانلو، جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی، ج ۲، ص ۱۱۷-۱۱۸): از اینرو رمله در فلسطین مراد می باشد. همانطور که در حدیث دیگری در الغيبة طوسی، به صراحت به حضور نظامیان رومی در فلسطین قبل از خروج سفیانی تصریح شده است: تَنْزِلُ الرُّومِ فِلَسْطِينَ (طوسی، الغيبة، ص ۴۶۳).

و در جنگ با زمینه سازان ظهور امام عصر، شکست سختی بر یهود و حامیان رومی شان وارد خواهد شد:

در قرآن و احادیث به جنگ محور مقاومت شیعی با اسرائیل قبل از ظهور تصریح شده است: قَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ ... فَإِذَا جَاءَ وَعَدُّ أَوْلَاهُمَا ... بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَى بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ (سوره اسراء، آیه

۴-۵). که عبادا لنا اینگونه معرفی شده است: قَوْمٌ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ فَلَا يَدْعُونَ وَتَرَاءَ لَآئِلِ مُحَمَّدٍ إِلَّا قَتَلُوهُ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۰۶. ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۶۳). که به قرینه عبارت "قتلهم شهداء" در حدیث انقلاب مشرق زمین قبل از ظهور (نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳) و نیز به ضمیمه حدیث معرفی "اهل قم" به عنوان هویت ایرانی مجازات کنندگان یهود: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ... فَقُلْنَا جُعِلْنَا فِدَاكَ مَنْ هَؤُلَاءِ فَقَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ هُمْ وَاللَّهِ أَهْلُ قُمَّ (مجلسی، بحارالأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۶). از اینرو عقوبت اول یهود قبل از ظهور توسط ایرانیان شیعی رخ خواهد داد (برای آگاهی بیشتر: پورسیدآقایی، مواجهه امام زمان با قوم یهود در عصر ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۲، ص ۶۵-۶۷. پورسیدآقایی، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۲۵، ص ۲۶).

و بدین ترتیب "خاورمیانه اسلام" به جای خاورمیانه جدید آمریکا و اسرائیل رقم خواهد خورد. إِنَّهُمْ يَرُونَهُ بَعِيدًا وَ نَرَاهُ قَرِيبًا.

تحلیل حدیثی فتنه "عوف سلمی" و تلاش برای اقلیم سنی در غرب عراق

بیان گردید، پافشاری آمریکا بر اجرای فدرالیسم در عراق و نیز حمایت جدی اسرائیل از آن، در واقع مقدمه ای برای نقشه تجزیه عراق است. آمریکا و اسرائیل با تجزیه عراق - به عنوان مهم ترین گزینه در راستای بالکانیزه کردن غرب آسیا - نگاه می کنند که به بهترین شکل ممکن می تواند قدرت منطقه ای محور شیعی را محدود ساخته، اتصال ژئوپلیتیکی جبهه مقاومت را در هم بشکند و حتی مرزهای کشورهای شیعی را دچار تهدیدات نظامی جریان های سلفی تکفیری سازد.^۱

اما از نگاه شیعه، فدرالیسمی در عراق، موردتایید است که ضمن تاکید بر "وحدت عراق و عراق واحد"، از قاعده رای اکثریت که در اختیار شیعیان است، حمایت شود و نه فدرالیسمی که مقدمه تجزیه عراق را فراهم نماید و بخشی هایی از خاک عراق را واحد از اختیار خارج شود^۲ و خطر اختلاف مذهبی و جنگ داخلی در عراق را به وجود آورد.

امری که به راحتی در سناریوی "آینده پژوهی مهدوی"، می توان به کدهایی از آن دست یافت. (لازم به ذکر است آینده پژوهی مهدوی عبارت است از دانش شناخت نظام مند آینده با رویکرد دینی و درباره موضوعات و پدیدارهای مختلف که امکان فهم درست مواجهه آگاهانه و مدبرانه آن ها در حد مطلوب و مؤثر فراهم می سازد و موجب حرکت به سمت جامعه آرمانی و برنامه ریزی مناسب در راستای چشم انداز در سطوح مختلف اجتماعی، اقتصادی و امنیتی می شود. در واقع آینده پژوهی مهدوی، به ما کمک می کند تا از سطح مقدماتی فراتر رفته و وارد سطح مؤثر و استراتژیک شویم و نقش خود را در "زمینه سازی انقلاب جهانی مهدوی" براساس رصد کردن تحولات محتمل جهانی بهتر ایفا کنیم.^۳ در واقع آینده پژوهی مهدوی با تکیه بر هشدارهای حدیثی در تراث مهدوی و محور قرار دادن گزارشات درباره فتنه ها و بحران های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی، امکان وقوع آنها را در "جغرافیای کشورهای نقش آفرین عصر ظهور" را رصد می کند و اذهان را متوجه رویدادهای تاثیرگذار در آینده می نماید و "جامعه منتظر" را برای مقابله با آنها آماده می سازد^۴ و از آنجا که آینده پژوهی مهدوی مبتنی بر قوانین و سنن تخلف ناپذیر الهی است، بسیار قابل اعتماد خواهد بود.^۵)

۱. اخوان کاظمی، تحلیل رابطه اسرائیل و کردستان عراق و پیامدهای امنیتی آن برای جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ش

۲۷، ص ۲۰ و ۲۴ و ۳۳.

۲. اسلامی، چالش های تجزیه عراق، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، ش ۱۰، ص ۱۸-۱۹.

۳. کارگر، آینده پژوهی مهدوی، فصلنامه انتظار، ش ۲۸، ص ۸۳.

۴. قربانی، سعید، تاملات آینده پژوهانه در آرمانشهر مهدوی تبیین کارکردهای آینده پژوهانه مهدویت، فصلنامه آینده پژوهی ایران، ش ۱، ص ۷۰-۷۱.

۵. پورعزت، سنت پژوهی رویکردی نوین به آینده پژوهی مهدویت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۴، ص ۲۸۱.

همچون گزارش الغیبیه طوسی^۱، و ذکر فتنه "عوف سلمی" در مناطق سنی نشین و تلاش برای تجزیه عراق و سپس حمله نظامی لشکر متخاصم خارجی به خاک عراق که منجر به سقوط حکومت مرکزی بغداد شده و تهدیدات امنیتی فراوانی در مناطق شیعی بر جای خواهد گذاشت.

توضیح بیشتر اینکه: در آینده پژوهی مهدوی، از وقوع فتنه "عوف سلمی" در غرب عراق با محوریت و تمرکز بر موصل و تکریت سخن به میان آمده است^۲ که در واقع تلاش دشمن برای ایجاد اقلیم سنی در خاک عراق و به هدف تجزیه عراق و نیز قطع ارتباط موصلاتی محور مقاومت شیعی قلمداد می شود:

خُرُوجُ عَوْفِ السَّلْمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تَكْرِيتُ (طوسی، الغیبیه، ص ۴۴۰). مراد از الْجَزِيرَةِ به

صورت مطلق در احادیث، مناطق شرق سوریه و شمال غرب عراق گفته میشود:

إذا أطلقت الْجَزِيرَةَ فِي الْحَدِيثِ وَ لَمْ تَضَفْ إِلَى الْعَرَبِ فَإِنَّمَا يَرَادُ بِهَا مَا بَيْنَ دَجْلَةَ وَ الْفَرَاتِ (ابن اثیر، النهایه فی غریب الحدیث، ج ۱، ص ۲۶۸). الْجَزِيرَةُ: وَ هِيَ التِّي بَيْنَ دَجْلَةَ وَ الْفَرَاتِ (ابن منظور، لسان العرب، ج ۴، ص ۱۳۴). مجاوره الشام تشتمل علی دیارمضر و دیاربکر، سمیت الجزیره لأنها بین دجلة و الفرات (حموی، معجم البلدان، ج ۲، ص ۱۳۴)؛ در کتب حدیثی نیز به وضوح مشخص است که الجزیره به مناطق شرق سوریه و شمال غرب عراق اطلاق می شده است: بَعَثَ عَلَيَّ الْأَشْتَرَّ عَلَيَّ الْمَوْصِلِ ... وَ سَنَجَارَ ... وَ مَا غَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ تِلْكَ الْأَرْضِينَ مِنْ أَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ بَعَثَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ الضَّحَّاكَ بْنَ قَيْسِ عَلَيَّ مَا فِي سُلْطَانِهِ مِنْ أَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ كَانَ فِي يَدَيْهِ حَزَّانٌ وَ الرَّقَّةُ وَ الرَّهَاءُ وَ قَرْقِيسِيَا (ابن مزاحم، وقعه صفین، ص ۱۲)؛ بنابراین همانطور که از کتب جغرافیا، تاریخ و لغت مستفاد است، ارض الجزیره: من الاراضی التي تقع بین الدجلة فی العراق و الفرات فی السوریه: مناطق حسکه، رقه و دیرالزور در شرق سوریه و موصل، تکریت و الانبار در غرب عراق، در دامنه فعالیت های سیاسی نظامی عوف سلمی قرار می گیرد. البته احتمال دارد به قرینه ذکر تکریت، مراد از جزیره فقط مناطقی از آن در عراق باشد.

آنگاه با در اختیار قرار گرفتن غرب عراق تحت تشکیلات سیاسی نظامی اهل سنت مخالف جبهه محور مقاومت، در آینده زمینه برای حمله کشور متخاصم به عراق فراهم خواهد شد. بدین معنا که بعد از انتقال قدرت به حاکم موقت منطقه شام با

---

۱. شیخ طوسی (۴۶۰ق) فقیه، محدث، مفسر، متکلم نامدار شیعه و مؤسس حوزه هزارساله نجف، مؤلف آثار گرانبهای اسلامی در حوزه های مختلف دینی می باشد. کتاب الغیبیه طوسی تألیف هزار سال پیش و از کتب مرجع در آینده پژوهی مهدوی به شمار می آید (احمدی کچایی، تحلیل بسترشناسانه کتاب الغیبیه شیخ طوسی، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۱۰، ص ۶۲).

۲. در آینده پژوهی مهدوی، از وقوع فتنه "عوف سلمی" در غرب عراق با محوریت و تمرکز بر موصل و تکریت سخن به میان آمده است که در واقع تلاش دشمن برای ایجاد اقلیم سنی در خاک عراق و به هدف تجزیه عراق و نیز قطع ارتباط موصلاتی محور مقاومت شیعی با منطقه شام و عدم دسترسی به فلسطین قبل از ظهور قلمداد می شود: خُرُوجُ عَوْفِ السَّلْمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تَكْرِيتُ (طوسی، الغیبیه، ص ۴۴۰).

اسم رمز سفیانی^۱ - که مورد حمایت مثلث "روم (فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ)"^۲، یهود (إِنْ عُدْتُمْ {اليهود} بِالسُّفْيَانِي عُدْنَا بِالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ)^۳ و خاندان آل فلان حاکم بر عربستان (آلِ بَنِي فُلَانٍ)^۴ یعنی در واقع مثلث غربی، عبری و عربی که برای بازه زمانی کمتر از دو سال بر دمشق گمارده خواهد شد^۵ - و هنگام حمله لشکر نظامی دشمن به عراق، سرانجام عوف سلمی در تکریت، دستگیر و با انتقال به دمشق به قتل می رسد (عَوْفُ السُّلَمِيِّ يَكُونُ مَأْوَاهُ تِكْرِيْتُ وَ قَتَلَهُ بِمَسْجِدِ دِمَشْقٍ)^۶.

بنابراین، فتنه "عوف سلمی" با تشکیل اقلیم سنی در مناطق شمال غرب عراق (تکریت، موصل و الانبار) هم مرز با سوریه با محوریت شخصی با اسم رمز عوف سلمی منسوب به نژاد بنی سلیم (جبوری و دیگر نژادهای منتسب به بنی سلیم) و دارای نفوذ سیاسی و اجتماعی در میان اهل سنت غرب عراق در خلاء و ضعف حکومت مرکزی عراق قبل از ظهور، شکل خواهد

۱. سفیانی، اسم رمز حاکم موقت منطقه شام در عصر ظهور برای یک بازه زمانی کمتر از ۲ سال است که علاوه بر تسلط بر سوریه، به عراق حمله نظامی می کند. ضمن اینکه برای حمایت از حاکمان همپیمان خویش در عربستان نیز نیروی نظامی اعزام می کند (کورانی، المعجم الموضوعی لإحادیث الإمام المهدي، ص ۳۸۰).

۲. سفیانی، مورد حمایت غربی ها است: يَقْبَلُ السُّفْيَانِي مِنْ بِلَادِ الرُّومِ مُنْتَصِرًا فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ وَ هُوَ صَاحِبُ الْقَوْمِ (طوسی، الغيبة، ص ۴۶۳).

۳. سفیانی، مورد حمایت یهود است: إِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا (سوره اسراء، آیه ۸)، یعنی إِنْ عُدْتُمْ {اليهود} بِالسُّفْيَانِي عُدْنَا بِالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ (قمی، تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۴. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۴۶).

۴. سفیانی، مورد حمایت حکومت عربستان است. آل فلان قبل از ظهور بر عربستان حکومت می کنند: يَا زُرَّارَةُ لَا بُدَّ مِنْ قَتْلِ عُلَامِ بِالْمَدِينَةِ ... يَقْتُلُهُ جَيْشُ آلِ بَنِي فُلَانٍ (کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷) و سفیانی به عنوان همپیمان خاندان آل فلان حاکم در عربستان، متعاقب حوادث خونین مکه و مدینه در سال ظهور، نیروی نظامی در حمایت از حکومت عربستان به این کشور اعزام می کند: فَيَبْتَدِرُ الْحَسَنِي إِلَى الْخُرُوجِ فَيُثَبُّ عَلَيْهِ أَهْلُ مَكَّةَ فَيَقْتُلُونَهُ وَ يَبْعَثُونَ بِرَأْسِهِ إِلَى الشَّامِي ... وَ يَبْعَثُ الشَّامِي عِنْدَ ذَلِكَ جَيْشًا إِلَى الْمَدِينَةِ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۲۵). این هماهنگی بین آل فلان و سفیانی در به شهادت رساندن سید حسنی، نفس زکیه قبل از ظهور می باشد (ر.ک: آیتی، تاملی در نشانه های حتمی ظهور، ص ۲۳۴) و حاکی از ارتباط عمیق خاندان حاکم در عربستان با حاکم دمشق سوریه در منطقه شام دارد که متعاقب شهادت نفس زکیه، شامی (سفیانی) لشکر نظامی خود از منطقه شام را به مدینه اعزام می کند.

۵. سفیانی، مورد حمایت غربی ها: يَقْبَلُ السُّفْيَانِي مِنْ بِلَادِ الرُّومِ مُنْتَصِرًا فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ (طوسی، الغيبة، ص ۴۶۳). در بازه زمانی کمتر از ۲ سال بر دمشق و سایر مناطق مورد نزاع در فتنه شام مسلط خواهد شد: السُّفْيَانِي مِنَ الْمُحْتَمُونَ ... وَ مِنْ أَوَّلِ خُرُوجِهِ إِلَى آخِرِهِ خَمْسَةَ عَشَرَ شَهْرًا (نعمانی، الغيبة، ص ۳۰۰).

۶. طوسی، الغيبة، ص ۴۴۰.

گرفت. و به دلیل ذکر کلیدواژه "تکریت و دمشق" در جغرافیای سیاسی حوادث سوریه و عراق، نقش پررنگ و تاثیرگذاری بر امنیت شیعیان و نیز معادلات نظامی قبل از ظهور خواهد داشت:

الغیبة شیخ طوسی: رَوَى حَدَّثَنَا بَشِيرٌ قَالَ: قُلْتُ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، صِفْ لِي خُرُوجَ الْمَهْدِيِّ وَ عَرِّفْنِي دَلَائِلَهُ وَ عَلَامَاتِهِ فَقَالَ: يَكُونُ قَبْلَ خُرُوجِهِ، خُرُوجُ رَجُلٍ يَقَالُ لَهُ عَوْفُ السَّلْمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تِكْرِيْتُ وَ قَتْلُهُ بِمَسْجِدِ دِمَشْقَ ... ثُمَّ يَخْرُجُ السُّفْيَانِيُّ الْمَلْعُونُ مِنَ الْوَادِي الْيَابِسِ ... ثُمَّ يَخْرُجُ (الامام المهدي) بَعْدَ ذَلِكَ (طوسی، الغیبة، ص ۴۴۳-۴۴۴).

حدلم بن بشیر می گوید: به محضر مبارک علی بن حسین امام سجاد عرض کردم: ظهور حضرت مهدی و علامت‌های آن را برای من توصیف بفرمایید؛ امام زین العابدین علیه السلام فرمودند: قبل از ظهور حضرت مهدی، عوف سلمی از سرزمین جزیره (مناطق مابین دجله و فرات در عراق و سوریه) قیام خود را اعلام می کند. آنگاه در تکریت، پناهگاه و سکنی خواهد گزید و سرانجام در دمشق کشته می شود ... سپس سفیانی از منطقه وادی یابس (درعا در جنوب سوریه و مرز بین اردن و سوریه)، قیام خواهد کرد ... و بعد از سفیانی، امام مهدی ظهور خواهد کرد.

از اینرو، می توان از فتنه "عوف سلمی" در مناطق سنی نشین جزیره (واقع در مناطق ما بین فرات در سوریه و دجله در عراق) به عنوان "تهدید مشترک" برای حکومت عراق و سوریه یاد کرد.

بنابراین، از منظر آینده پژوهی مهدوی، سناریوی که برای آینده عراق قبل از ظهور، متصور است:

۱. عراق "واحد" اما "ضعیف":

حمله نظامی لشکر متخاصم با اسم رمز سفیانی و مورد حمایت غربی ها به عراق و پیشروی نظامی تا عمق خاک عراق بویژه حمله به کوفه و نجف، از وجود حکومت ضعیف مرکزی در عراق حکایت دارد که توان نظامی قوی برای مقابله با لشکر متجاوز دشمن را ندارد: **السُّفْيَانِي ... لَا يَكُونُ لَهُ هِمَّةٌ إِلَّا الْإِقْبَالَ نَحْوَ الْعِرَاقِ ... وَ يَبْعَثُ السُّفْيَانِي جَيْشًا إِلَى الْكُوفَةِ وَ عِدَّتُهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا فَيَصِيبُونَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَتْلًا وَ صُلْبًا وَ سَبِيًا (نعمانی، الغيبة، ص ۲۸۰).**

۲. که هرچند "حکومت" در اختیار شیعیان است:

در احادیث، از مرگ طبیعی یا ترور و قتل حاکم عراق قبل از ظهور و نیز برکناری حاکم بعدی به عنوان مقدمه فروپاشی نظام سیاسی حکومت عراق سخن به میان آمده است: **إِنَّ دَوْلَةَ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكُمْ فِي آخِرِ الزَّمَانِ ... حَتَّى تَجِيءَ أَمَارَاتُهَا ... وَ مَاتَ خَلِيفَتُكُمْ الَّذِي يَجْمَعُ الْأَمْوَالَ وَ اسْتُخْلِفَ بَعْدَهُ رَجُلٌ صَحِيحٌ فَيَخْلَعُ بَعْدَ سِنِينَ مِنْ بَيْعَتِهِ وَ يَأْتِي هَلَاكُ مُلْكِهِمْ مِنْ حَيْثُ بَدَأَ وَ يَتَخَالَفُ التُّرْكَ وَ الرُّومَ ... (طوسی، الغيبة، ص ۴۶۳)؛** لازم به ذکر است به دلیل مخاطب قرار دادن شیعیان (دَوْلَةَ أَهْلِ بَيْتِكُمْ فِي آخِرِ الزَّمَانِ) و از آنجا که مرکزیت و پایتخت حکومت جهانی امام مهدی در عراق است (کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۴۹۵). کاملاً واضح است که حدیث فوق، صریحا به حوادث و اتفاقات کشور عراق اشاره دارد که از جمله آن: برکناری حاکم عراق که متعاقب آن، هرج و مرج سیاسی می باشد.

۳. اما خود نیز دچار "اختلاف و تشتت" هستند:

وجود سه جریان سیاسی متفاوت در میان شیعیان که نسبت به تحولات و حوادث عراق با هم اختلاف دارند، گزارش شده است: **الْكُوفَةَ وَ بِهَا ثَلَاثُ رَايَاتٍ قَدْ اضْطَرَبَتْ (مفید، الإرشاد، ج ۲، ص ۳۸۰. طوسی، الغيبة، ص ۴۸۶).**

۴. و به دلیل "نفوذ" جریان مخالف:

در احادیث از نفوذ افراد صاحب منصب سیاسی، نظامی امنیتی در حکومت عراق که در خدمت جبهه دشمن هستند و عدم شناخت آنان توسط مردم عراق، سخن به میان آمده است: **بِالْكُوفَةِ ... وَ كَانِي أَنْظَرُ إِلَى صَاحِبِ الْبُرْقِعِ قُلْتُ وَ مَنْ صَاحِبُ الْبُرْقِعِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْكُمْ يَقُولُ بِقَوْلِكُمْ يَلْبَسُ الْبُرْقِعَ فَيَعْرِفُكُمْ وَ لَا تَعْرِفُونَهُ (طوسی، الغيبة، ص ۴۵۰. حر عاملی، إثبات الهداء، ج ۵، ص ۳۵۸).**

۵. و ضعف حکومت مرکزی در اثر "اختلاف و فتنه در عراق":

در احادیث از فتنه و ریخته شدن خون و تخریب مناطق عراق سخن به میان آمده است: **دِمَاءٌ تُسْفِكُ بِهَا وَ خَرَابٌ دُورِهَا وَ فَنَاءٌ يَقَعُ فِي أَهْلِهَا وَ شُمُولٌ أَهْلِ الْعِرَاقِ خَوْفٌ لَا يَكُونُ لَهُمْ مَعَهُ قَرَارٌ (مفید، الإرشاد، ج ۲، ص ۳۷۸).**

۶. بویژه فتنه در "مناطق شیعی" عراق (فتنه شیصبانی):

فتنه "شیصبانی" در ارض کوفان (کوفه و نجف و یا عراق)، قبل از سفیانی (اولین نشانه حتمی ظهور) و از نشانه های نزدیک شدن زمان ظهور امام مهدی است: **سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ الْبَاقِرَ عَنِ السُّفْيَانِيِّ فَقَالَ وَ أَنِّي لَكُمُ بِالسُّفْيَانِيِّ حَتَّى يَخْرُجَ قَبْلَهُ الشَّيْبَانِيُّ يَخْرُجُ مِنْ أَرْضِ كُوفَانَ يَنْبُعُ كَمَا يَنْبُعُ الْمَاءُ فَيَقْتُلُ وَ قَدْ كُمْ فَتَوَقَّعُوا بَعْدَ ذَلِكَ السُّفْيَانِيِّ وَ خُرُوجِ الْقَائِمِ** (نعمانی، الغيبة، ص ۳۰۲):

۷. آنگاه با سوءاستفاده از خلاء حکومت مرکزی، "سیاسیون و نظامیان اهل سنت" عراق، بویژه جریان های سکولار و بعثی اهل سنت در بخش هایی از "مناطق سنی نشین" ایده تجزیه عراق را دنبال خواهند کرد و بر مناطقی همچون موصل و تکریت نیز مسلط خواهند شد:

خُرُوجُ عَوْفِ السُّلَمِيِّ بِأَرْضِ الْجَزِيرَةِ وَ يَكُونُ مَأْوَاهُ تِكْرِيْتُ (طوسی، الغيبة، ص ۴۴۰).

۸. توطئه ها ادامه یافته تا اینکه سرانجام بعد از حمله لشکر سفیانی (حمله حاکم موقت منطقه شام مورد حمایت غربی ها) به عراق، صبر جبهه مقاومت لبریز شده و با ورود قدرتمند سپاه زمینه ساز ایران - که اصحاب قائم نیز در این لشکر حضور دارد- به عراق برای دفاع از مراکز مقدسه شیعه با همکاری محور مقاومت عراق و جبهه مقدم شیعی در برابر لشکر متجاوز، شکست سختی بر آنان در عراق تحمیل خواهد شد، و زنجیره مثلث "غربی، عبری و عربی" در منطقه خاورمیانه گسسته خواهد شد:

يَبْعَثُ السُّفْيَانِيُّ جَيْشًا إِلَى الْكُوفَةِ وَ عِدَّتُهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا فَيَصِيبُونَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَتْلًا وَ صُلْبًا وَ سَبِيًّا فَبَيْنَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ أَقْبَلَتْ رَايَاتُ مِنْ قَبْلِ خُرَّاسَانَ وَ تَطَوَّى الْمَنَازِلَ طَيًّا حَثِيثًا وَ مَعَهُمْ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ (نعمانی، الغيبة، ص ۲۸۰).

السُّفْيَانِيُّ ... فَيَبْعَثُ ... جَيْشًا ... حَتَّى يَنْزِلُوا بِأَرْضِ بَابِلَ مِنَ الْمَدِينَةِ الْمَلْعُونَةِ يَعْنِي بَغْدَادَ ... ثُمَّ يَنْحَدِرُونَ إِلَى الْكُوفَةِ فَيَخْرَبُونَ مَا حَوْلَهَا ... فَتَخْرُجُ رَايَةٌ هُدًى مِنَ الْكُوفَةِ فَتَلْحَقُ ذَلِكَ الْجَيْشَ فَيَقْتُلُونَهُمْ ... وَ يَسْتَنْقِذُونَ مَا فِي أَيْدِيهِمْ مِنَ السَّبْيِ وَ الْغَنَائِمِ (طبرسی، مجمع البیان، ج ۸، ص ۳۲۲).

دانلود فایل PDF مقاله فتنه اقلیم سنی و سناریوی آینده عراق قبل از ظهور

عناوین مرتبط:

حوادث فتنه منطقه شام، رمزگشایی از بازیگران داخلی و بین المللی بحران سوریه قبل از ظهور

*مصطفی امیری، دانش آموخته حوزه علمیه قم

- آیتی، نصرت الله، تاملی در نشانه های حتمی ظهور، قم، موسسه آینده روشن، چاپ اول، ۱۳۹۰ش.
- ابن اثیر، محمد بن مبارک، النهایة فی غریب الحدیث، تحقیق: محمود محمد طنحی، قم، اسماعیلیان، چاپ چهارم، ۱۳۶۷ش.
- ابن قولویه، جعفر بن محمد، کامل الزیارات، تحقیق: عبدالحسین امینی، نجف، دار المرتضویه، چاپ اول، ۱۳۵۶ش.
- ابن عباد، اسماعیل، المحيط فی اللغة، تحقیق: محمدحسن آل یاسین، بیروت، عالم الکتب، چاپ اول، ۱۴۱۴ق.
- ابن مزاحم، نصر، وقعة صفین، تحقیق: عبدالسلام محمد هاورن، قم، مکتبه آیه الله مرعشی نجفی، چاپ دوم، ۱۴۰۴ق.
- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت، دار الفکر، چاپ سوم، ۱۴۲۳ق.
- اکبری، حسین، بحران حاکمیت در عراق، تهران، موسسه مطالعات اندیشه سازان نور، چاپ اول، ۱۳۸۸ش.
- ثعالبی، عبدالملک بن محمد، فقه اللغة، بیروت، دار الکتب العلمیه، چاپ اول، ۱۴۱۴ق.
- حر عاملی، محمد بن حسن، إثبات الهداء، بیروت، اعلمی، چاپ اول، ۱۴۲۵ق.
- حموی، یاقوت بن عبدالله، معجم البلدان، بیروت، دار صادر، چاپ دوم، ۱۹۹۵م.
- خسبانی، احسان، بررسی سناریوهای تجزیه عراق، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرکزی، ۱۳۹۱ش.
- خسروی، غلامرضا، چشم انداز آینده عراق، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول، ۱۳۹۰ش.
- دانی، عثمان بن سعید، السنن الواردة فی الفتن، تحقیق: ضاء الله بن محمد المبارکفوری، ریاض، دار العاصمه، چاپ اول، ۱۴۱۶ق.
- ری شهری، محمد، دانشنامه امام مهدی، قم، دار الحدیث، چاپ اول، ۱۳۹۳ش.
- سیوطی، جلال الدین عبدالرحمن ابی بکر، العرف الوردی، تهران، المجمع العالمی للتقرب بین المذاهب الإسلامیه، چاپ اول، ۱۳۸۵ش.
- طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، تهران، ناصر خسرو، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش.
- طریحی، فخر الدین، مجمع البحرین، تهران، مرتضوی، چاپ سوم، ۱۳۷۵ش.
- طوسی، محمد بن حسن، الغیبه، تحقیق: عبادالله طهرانی، قم، مؤسسه المعارف الإسلامیه، چاپ سوم، ۱۴۲۵ق.
- فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر، قم، هجرت، چاپ دوم، ۱۴۱۴ق.
- قرچانلو، حسین، جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی، تهران، سمت، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.
- عیاشی، محمد بن مسعود، التفسیر، تحقیق: سیدهاشم رسولی محلاتی، تهران، المطبعة العلمیه، چاپ اول، ۱۳۸۰ق.
- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تحقیق: علی اکبر غفاری، تهران، دار الکتب الاسلامیه، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق.
- کورانی، علی، المعجم الموضوعی لإحادیث الإمام المهدی، قم، دار المعروف، چاپ ششم، ۱۴۳۶ق.
- گارودی، روزبه، اسطوره های بنیانگذار سیاست اسرائیل، ترجمه: حمیدرضا آذیر، تهران، گوهرشاد، چاپ اول، ۱۳۷۷ش.
- متقی هندی، علی بن حسام الدین، کنز العمال، تصحیح: صفوه السقا، بیروت، مکتبه التراث الاسلامی، چاپ اول، ۱۳۹۷ق.
- مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ دوم، ۱۴۰۳ق.

مفید، محمد بن محمد، الإرشاد، قم، کنگره شیخ مفید، چاپ اول، ۱۴۱۳ق.
نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، تحقیق: علی اکبر غفاری، تهران، صدوق، چاپ اول، ۱۳۹۷ق.

۹۹۹

احمدی کچایی، مجید، تحلیل بسترشناسانه کتاب الغیبه شیخ طوسی، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۱۰، ۱۳۹۳ش.
اخوان کاظمی، مسعود، تحلیل رابطه اسرائیل و کردستان عراق و پیامدهای امنیتی آن برای جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ش ۲۷، ۱۳۹۷ش.
اسدی، علی اکبر، بررسی سناریوی تجزیه عراق از منظر متغیرهای داخلی، فصلنامه تحقیقات سیاسی بین المللی، ش ۱۸، ۱۳۹۳ش.

اسلامی، مسعود، چالش های تجزیه عراق، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، ش ۱۰، ۱۳۹۳ش.
امیری، مصطفی، بررسی و تحلیل حوادث فتنه شام و سوریه قبل از ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ۱۳۹۸ش.
پورسیدآقایی، مسعود، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۲۵، ۱۳۹۷ش.
پورسیدآقایی، مسعود، مواجهه امام زمان با قوم یهود در عصر ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۲، ۱۳۹۶ش.
پورقیومی، ایوب، طرح خاورمیانه جدید اهداف چالش ها و موانع، فصلنامه سیاست دفاعی، ش ۶۱، ۱۳۸۶ش.
پورعزت، علی اصغر، سنت پژوهی رویکردی نوین به آینده پژوهی مهدویت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۴، ۱۳۹۶ش.
تبریزی، زینب، نقش گروه های تکفیری تروریستی سوریه و عراق در تامین امنیت اسرائیل، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، ش ۴۱، ۱۳۹۴ش.

جهانگیری، رضا، واکاوی منافع رژیم صهیونیستی در شکل گیری یا عدم شکل گیری کردستان بزرگ، فصلنامه آفاق علوم انسانی، ش ۲۸، ۱۳۹۸ش.

خسروی، ملک تاج، آینده عراق و سناریوهای مربوط به آن، فصلنامه روابط بین الملل، ش ۴۶، ۱۳۹۸ش.
دیلمی معزی، امین، آمریکا و راهبرد بازنگری در مرزهای سرزمینی در خاورمیانه، فصلنامه اطلاعات سیاسی و اقتصادی، ش ۲۴۷، ۱۳۸۷ش.

زارع مهرآبادی، محمد، فدرالیسم و فرهنگ سیاسی در عراق، فصلنامه روابط خارجی، ش ۲۵، ۱۳۹۴ش.
عبداللهیان، امیرحسین، موافقت نامه امنیتی بغداد واشنگتن رفتارشناسی آمریکا در عراق جدید، فصلنامه سیاست خارجی، ش ۸۸، ۱۳۸۸ش.

عزتی، عزت اله، بررسی تغییر ساختار سیاسی عراق از متمرکز به فدرالیسم و اثرات آن بر امنیت ملی ایران، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، ش ۲۹، ۱۳۹۰ش.

قربانی، سعید، آینده پژوهی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در بستر تحولات ژئوپلیتیکی تمامیت ارضی و بحران های داخلی عراق، فصلنامه سیاست دفاعی، ش ۹۷، ۱۳۹۵ش.

قربانی، سعید، بررسی تاثیر بینش های آخرالزمانی مسیحیان صهیونیست در تدوین راهبردهای ایالات متحده آمریکا در خاورمیانه، فصلنامه مطالعات منطقه ای، ش ۶۲، ۱۳۹۵ش.

قربانی، سعید، تاملات آینده پژوهانه در آرمانشهر مهدوی تبیین کارکردهای آینده پژوهانه مهدویت، فصلنامه آینده پژوهی ایران، ش ۱، ۱۳۹۵ش.

قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، تحقیق: طیب موسوی جزائری، قم، دار الکتب، چاپ سوم، ۱۳۶۳ش.
قنبری، محسن، همگرایی مهدویت باورانه در مصاف با واگرایی طرح خاورمیانه بزرگ، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴، ۱۳۸۶ش.

کارگر، رحیم، آینده پژوهی مهدوی، فصلنامه انتظار، ش ۲۸، ۱۳۸۸ش.
مرادی، جهانبخش، بررسی فدرالیسم در عراق از لحاظ سطح تحلیل منطقه ای، فصلنامه علوم سیاسی، ش ۱۷، ۱۳۹۰ش.

مرادی، جهانبخش، معضلات فدرالیسم در عراق، فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین المللی، ش ۷، ۱۳۹۰ش.
مسعودنیا، حسین، فدرالیسم و مثلث قدرت شیعیان کردها و سنی ها در ساختار سیاسی عراق نوین، فصلنامه جستارهای سیاسی معاصر، ش ۱۹، ۱۳۹۵ش.

Williams, Paul R & Matthew T. Simpson (2008), "Rethinking The Political Future: An Alternative to The Ethno- Sectarian Division of Iraq", American International Law Review.

Wigoder, Geoffrey (2004), The Student's Encyclopedia of Judaism, New York and London: New York University Press.

Zeino-Mahmalat, Ellinor (2012), Saudi Arabia's and Iran's Iraq Policies in the Post-Gulf War Era, Thesis for the degree of Doctor of Philosophy, University of Hamburg.

Eisenstadt, Michael & Michael Knights, & Ahmed Ali (2011), Iran's Influence in Iraq, Washington Institute for Near East Policy Focus.

<https://www.infowars.com/isis-and-the-plan-to-balkanize-the-middle-east>

https://www.washingtonpost.com/opinions/putting-the-middle-east-back-together/2016/05/03/037fe3be-116e-11e6-93ae-50921721165d_story.html

<https://www.islamtimes.org/fa/article/145780/%D9%86%D8%A7%DA%AF%D9%81%D8%AA%D9%87-%D9%87%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%DB%8C%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%B7%D8%B1%D8%AD-%D8%AE%D8%A7%D9%88%D8%B1%D9%85%DB%8C%D8%A7%D9%86%D9%87-%D8%A8%D8%B2%D8%B1%DA%AF>

<https://www.farsnews.com/printnews/13931104000257>

<http://mshrgh.ir/250696>

<http://old.mepanorama.net/296036/%D9%88%D8%AB%D9%8A%D9%82%D8%A9-clean-break-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B7%D9%88%D8%B1%D8%A9-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%B7%D8%A3-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%85>

<http://old.mepanorama.net/296036/%D9%88%D8%AB%D9%8A%D9%82%D8%A9-clean-break-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B7%D9%88%D8%B1%D8%A9-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%B7%D8%A3-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%85>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://newspaper.annahar.com/article/150346-%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D9%88%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%A9>

<https://farsi-archive.aawsat.com/2014/07/15/article19889>
<http://asriran.com/fa/news/411215>
https://www.huffpost.com/entry/syria-iraq-fractured_b_7471540
<https://www.thenational.ae/world/mena/israeli-prime-minister-backs-kurdish-independence-in-iraq-1.628057>
<https://www.jpost.com/Middle-East/Netanyahu-I-support-Kurdish-independence-360958>
<http://www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=421855&r=0>
<http://armedforcesjournal.com/the-fallacy-behind-ralph-peters-new-middle-east-map>
<https://iranglobal.info/node/55593>
<https://news.gooya.com/2017/09/post-7495.php>
<http://irdiplomacy.ir/fa/news/1939587/%DA%A9%D9%84%D8%A7%D9%81-%D9%87%D8%B2%D8%A7%D8%B1-%D8%B3%D8%B1-%D9%81%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%B3%D9%85-%D8%AF%D8%B1-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82>
<https://bit.ly/36MD2E1>
<https://www.jpost.com/Opinion/The-strategic-case-for-Kurdistan-503922>
<https://www.haaretz.com/middle-east-news/iraq/.premium-iraqi-kurds-referendum-now-a-weapon-for-regional-control-1.5482699>
<https://www.voltairenet.org/article186019.html>
<https://www.almasdarnews.com/article/erdogan-proclaims-mosul-aleppo-belong-turkey>
<https://newrepublic.com/article/118549/israel-and-kurdistan-alleged-oil-deal-putting-us-notice>
<http://mshrgh.ir/753718>
<http://mshrgh.ir/250696>
<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2008/01/after-iraq/306577>
https://web.archive.org/web/20120907043458/http://rohrbacher.house.gov/uploadedfiles/rep._rohrbacher_to_secretary_clinton_july_26_2012.pdf
<https://electronicintifada.net/content/review-bernard-lewis-what-went-wrong-western-impact-and-middle-eastern-response/3441>
<https://www.globalresearch.ca/preparing-the-chessboard-for-the-clash-of-civilizations-divide-conquer-and-rule-the-new-middle-east/27786>
<https://www.globalresearch.ca/greater-israel-the-zionist-plan-for-the-middle-east/5324815>
<https://jihadology.net/2014/06/29/al-%E1%B8%A5ayat-media-center-presents-a-new-video-message-from-the-islamic-state-of-iraq-and-al-sham-the-end-of-sykes-picot>
<https://www.globalresearch.ca/the-destruction-and-political-fragmentation-of-iraq-towards-the-creation-of-a-us-sponsored-islamist-caliphate/5386998>
<https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/the-new-map-of-the-middle-east/373080>
<http://farsi.khamenei.ir/others-note?id=35398>
<http://www.mshrgh.ir/1012684>
<http://mshrgh.ir/418852>